

Carski

KAZNENI ZAKONIK

ZA

BOSANSKI VILAJET

Po nalogu njegove preuzvišenosti valije č. SAFET PASE preveli Husein efendija Karabegović i Nikola efendija Kraljević, pregledao i s orginalom sravnio Šaćir efendija urednik vilajetskijeh novina.

U SARAJEVU
V Vilajetskoj štampariji
1870

Carski KAZNENI ZAKONIK

kopija hatihumajuna

UVOD

Odjeljenje prvo.

O različnim stepenima krivice, o njihovim kaznama u opšte i o nekim opštim pravilima.

§ 1.

Kao god što vladi pripada kazniti za krivice, koje su njojzi neposredno učinjene, isto tako pripada joj da kazni i za krivice, koje su učinjene pojedinoj osobi, kao vrijedjajuće javno spokojstvo. A vjerozakon (šerijat) nalaže vrhovnoj vlasti, da od-

redjuje i izvršuje takve kazne, to ovaj zakon odredjuje i sadržava razne stepene takvih kazni, a u nikakvom slučaju nemaju se narušavati lična prava koja se odredjuju po vjerozakonu.

§ 2.

Krivice koje se kazne po zakonu, dijele se na tri vida: prvo) zločinstvo, drugo) prestup. treće) pogrješka.

§ 3.

Zločinstvo je djelo, koje iziskuje kaznu mučitelnu. Mučitelna kazna jest: pogubljenje, vječni ili privremeni okovi (pranga) sa razglašenjem, zatvor u tvrdinji, vječno zatočenje, lišenje čina i službe do života, i oduzeće gradjanskih prava.

§ 4.

Prestupljenje je djelo, koje iziskuje popravljajuću kaznu Popravjlajuča kazna jest: zatvor veći od jedne sedmice, privremeno zatočenje lišenje službe, i novčana kazna.

§ 5.

Pogrješka (kabahat) jest djelo i vladanje koje iziskuje izobličavajuće postupke. Kazna s izobličavajućim postupcima jest: zatvor od 24 sahata do jedne sedmice, i kazna novčana najviše do sto groša.

§ 6.

Na mjestima gdje zakon opredjeljuje ove kazne osudjuju se i izvršuju se neki put zasebno, neki put i zajedno.

§ 7.

Osudjeni, u privremeno zatočenje i zatvor, i u privremeni zatvor gradski, i u privremeni okov, ako pobjegnu iz tijeh mjesta u koja su postavljeni, koji se uhvati, kazna će im se uvećeti još za jednu trećinu ili jošt polovinu od predjašnjeg odredjenog

vremena kazne, na neizvršeno vrijeme kažne. A ako bi onaj, koji je osudjen na vječno zatočenje pobjegao iz zatočenja, staviće se u zatvor u tvrdinji do života, a koji bi pobjegao iz zatvora tvrdinskoga na koji je bio za do života osudjen, staviće se u doživotni okov.

§ 8.

Osim krivice, koju opredjuje zakon kazna se udvostručava za one, koji više puta padnu pod istu krivicu.

§ 9.

Odredjivanje, osudjivanje izvršivanje ovijeh kazni, nemože nikad da spriječi tužitelja u traženju njegovog prava, i naknade od onoga, koji je učinio zločinstvo. prestup ili poprješku.

§ 10.

Kad se ko osudi, da plati globu i da vrati ukrađenu stvar i da dade naknadu i drugo, tad će se najprije uzeti ukradene stvari naknada i drugo.

§ 11.

Kad se ko protivi zakonitoj presudi (ilamu) koja ga osudjuje da povrati ukradenu stvar, ili plati globu, naknadu interes i druge troškove, tada će se zatvorom primorati.

§ 12.

Krivice, koje se tiču zločinctva i prestupa, mogu se ujedno osuditi i kazna im se odrediti. U takvim slučajevima mogu policajni činovnici krivca staviti pod zatvor globu mu odrediti i zadržati stvar, koja je proizišla od dogodivšega se zločinstva i prestupa isto tako i drugo, što je upotrebljeno ili se imalo upotrebiti za izvršivanje zločiustva i prestupa.

§ 13.

Oni, koji su se usudili, da učine zločinstvo ili prestup, koji može da naruši unutrašnje i spoljašnje spokojstvo carske vlade stavi će se pod nadzor policije, pošto ispune vrijeme kazne zakonom odredjene.

§ 14.

Da neko ima pod nadzorom policije da bude, znači da nemože živjeti na mjestima, koja naznači vlada, da sam odredi sebi mjesto gdje misli da živi, i mjesta, kroz koja hoće da prodje dok tamo ode, da mu se zabilježe u putni list kad u ono mjesto dodje, da je primoran za dvadeset i četiri sahata da se prijavi mjestnoj vlasti, da je došao i kad hoće iz toga da podje u drugo mjesto, da na tri dana prije javi onoj vlasti i da iznova uzme putni list. Onaj, koji se nalazi pod policajnim nadzorom, ako ne ispuni rečena uslovlja, kazni će se zatvorom, no ne više od jedne godine. Niko se nemože staviti pod policajni nadzor, ako to zakonom nije odredjeno.

§ 15.

Svako zločinstvo, prestup i pogrješka kazni se u onom zakonu i onoj uredbi, koja ima silu onog vremena u kom su izvedene na javnost i odkrivene od vlasti te krivice ili kad se je javio tužitelj za njih. a zakonom, koji je poslije ustanovljen, neće se kazniti.

ODJELJENJE DRUGO.

Podrobnosti za kazne odnoseće se na zločinstvo.

§ 16.

Na smrt osudjuju se zločinci, za koje se u doljestavljenim paragrafima naznačuje. Zločinac, koji se osudi na tu kaznu neće

se pogubiti dok se najprije nepročita javno i publično na gubilištu (mejdan sijaset) izdata, ozgor carskom turom ukrašena previsoka zapovijed koja sadržava dokaz i presudu zločinstva.

§ 17.

Kad tjelo pogubljenoga nema nasljednjka daje se da ga pogrebe narod, kome pripada po vjerozakonu.

§ 18.

Žena osudjena na pogubljenje, kad kaže da je trudna, i trudnost ispita se i dokaže, kazna se izvršuje pošto rodi.

§ 19.

Okovi (ćurek) kazna je da se ko upotrebi za teške poslove i da ima zeljezo na nogama. Nad onim. koji je osudjen na okove izvršuje se i razglašenje (tešhir), koje biva na ovaj način: vrlo krupnim slovima napiše se kratak prepis mazbate suda, koji ga je osudio na kaznu, i ona osoba, koja će se kazniti, izvodi se na tržište (mejdanluk) ili na mjesto, gdje svakad ima mnogo naroda u onoj varoši, u kojoj živi osudjeni, i tu mu se metne na prsi prepis mazbate, i pošto se tu drži do dva sahata, tada se saopšti narodu, metne mu se na noge zeljezo i pošalje se na mjesto kazne.

Oni zločinci, koji su mladji od osamnaest ili stariji od sedamdeset godina oprošteni su od toga pravila razglašavanja.

§ 20.

Kazna vječnog okova jest: zločinca poslije razglašenja u potrebiti na teške poslove do života sa željezom na nogama, u mjestu koje mu vlada naznači.

§ 21.

Kazna privremenog okova sastoji se u tome. da se zlo-

činac takodje poslije obličenja u gvozdju upotrebi u teške poslove od tri do petnaest godina, u mjestu koje mu odredi vlada, kazna okova manja od pet godina može se u mjestima izvršivati.

§ 22.

Kazne pogubljenja i obličenja nemogu se izvršivati u dane, koji su krivcu vjerozakonska svetkovina.

§ 23.

Vječni zatvor u tvrdinji jest to, da se krivac drži do života zatvoren u jednoj tvrdinji, koju vlada odredi.

§ 24.

Privremeni zatvor jest to, da se osudjeni drži u zatvoru, od tri do petnaest godina u jednoj tvrdinji odredjenoj od vlade.

§ 25.

Zatvor u tvrdinji, jest kazna, koja sadržava u sebi sa zatvorom i zatočenje, onaj koji je zatvoren u tvrdinji, može imati snošaja s nalazećima se u tvrdinji i izvan tvrdinje, u koliko to dopušta propis policije.

§ 26.

Kazne privremeni i zatvor u tvrdinji, broje se od onog dana, od koga je potvrdjena zakonska presuda i mazbata koja se ima napisati.

§ 27.

One osobe koje se postavljaju u privremeni okov, ili koje se zatvoraju u tvrdinju, biće u tečaju vremena kazne izključene iz sopstvenih poslova, a u svemu tom opredjeljenom vremenu za izdržavanje svijeh dobara pokretnih i nepokretnih vlada će svojim izborom postaviti im i odrediti punomoćnika u vremenu kazne od

njihovog uživanja njima će se samo onoliko, koliko zatvorski propis dozvoljava davati sredstvom njihovih punomoćnika, a osim ovog ništa im se neće davati. Po izvršenju vremena kazne sva će im se njihova pokretna imanja povratiti, a postavljeni punomoćnici njima će račune njihovog izdržavanja predati.

§ 28.

Vječno zatočenje jest to, da se krivac pošlje i zadrži u nekom mjestu da stoji do života u tom mjestu koje je vlada opredjelila. U takvom se slučaju, dozvoljava ako hoće i svoju familiju premjestiti u isto mjesto.

§ 29.

Kazna lišenja od čina i od službe do života sastoji se u tom: što za buduće krivac nemože više stupiti neposredno, niti posredno u veliku ili malu državnu službu i da bude lišen prava da se može udostojiti čina i plate, i nošenja znakova.

Akoli je od onijeh koji imaju čin i službu, to najprije mu se oduzme čin, služba i plata.

§ 30.

Osudjeni na kaznu vječnog ili privremenog okova, vječnog zatvora u tvrdinji i vječnog zatočenja podpada gore naznačenoj kazni, lišenju čina i službe do života. Ako je privremeni zatvor u tvrdinji riješen i opredjeljen kao zasebna kazna, to onaj koji je osudjen na kaznu, za vrijeme trajanja kazne, kazni se i lišenjem čina i službe. A kad ispuni vrijeme kazne, ako se pokaže kod vlade da je popravljen, dozvoljava mu se povratak k upotrebljavanju svoje predjašnje sposobnosti. Ali dok neprodje polovina vremena, na koje je bio osudjen na zatvor u tvrdinji, nije moguće, da se učini ovaj povratak. Ako je u promjenu za okov opredjeljena kazna zatvora u tvrdinji to je nalazeći se u zatvoru u tvrdinji kao i onaj koji se nalazi u kazni okova, osudjen i na kaznu lišenja čina i službe do života.

§ 31.

Kazna lišenja gradjanskoga prava do života, sastoji se u tom: prvo) osudjeni na tu kaznu, podpada kazni lišenja čina i službe do života, kako glasi § 29. drugo) lišava se gradjanskoga prava, to jest nemože biti u zvaničnoj službi, kao: grsdjanskoj esnafskoj i narodnoj, treće) nemože se upotrebljavati kao učitelj u učilištima, četvrto), u izvršivanje ispita neupotrebljava se, a u parnici slučajno da bi bilo potrebno zašto upitati ga njegov iskaz neuvažava se, nego se samo prima za prosto znanje, a nema snage da parnicu riješi, a u parnici nemože punomoćnik biti; peto.) nemože biti tutor, i šesto.) neima prava oružje nositi.

§ 32.

U 29. i 31. § spomenuto lišenje čina i službe, i lišenje gradjanskog prava, neki put se odredjuje zajedno sa kaznama u okov do zivota ili privremeno, sa zatvorom u tvrdinji, ili sa zatočenjem do života, a neki put odredjuje se samo zasebno, a slučajno kad se ovakova kazna zasebno presudi, ne više od tri godine sa kaznom zatvora, presudjuje se zajedno.

§ 33.

Iz presude (Ilama) gore spomenutih kazni: pogubljenja vječnog ili privremenoy okova, zatvora u tvrdinji, vječnog zatočenja, oduzimanja čina i gradjanskog prava, kratki sadržaj presude obnarodavaće ce u centralnom vilajetskom mjestu, gdje su presude izdate, u kom se kadiluku zločinstvo dogodilo, u mjestu gdje će se presuda izvršivati, mjestu obitavanja krivca. U Carigradu se sadržaj presude stavlja pred vrata ministarstva policije (babu zaptije), a izvan Carigrada pred vrata sudske kuće.

ODJELJENJE TREĆE.

Podrobnosti o kaznama za prestup i pogrješku.

§ 34.

Kazna zatvora, jest baviti se u državnoj tamnici za osudjeno vrijeme, a vrijeme kazne zatvora, broji se od vremena kad je krivac uljegao u zatvor, a vremena ove kazne jesu, od dvadeset i četiri sahata, najviše do tri godine. Takovim zatvorenicima da će se po naredbi vlasti i ustava s obzirom na njihov položaj zanimanje njima priličnim poslovima.

§ 35.

Kazna privremenoga zatočenja jest: nekog iz mjesta prebivanja u drugo mjesto udalljiti za vrijeme od tri mjeseca do tri godine.

§ 36.

Kazna isključenja iz službe jest: oni koji su n službi, da se po rješenju kaznenog zakona izvade iz službe, i da im se presiječe plata, koja od te službe zavisi. Vrijeme kazne izključenja iz službe, traje od tri mjeseca do šest godina, to jest osudjeni toj kazni u vrijeme dok traje kazna nemogu se udostojiti službe i plate, a oni koji nisu u službi, a podpanu pod ovakovu kaznu, nemogu se takodje udostojiti službe i plate, dok im traje vrijeme kazne.

§ 37,

Kazna novčana jest: da se uzmu od jedne osobe novci koliko zakon odredjuje. Kad se osudi jednom krivcu da dade novčanu kaznu i da se zatvori, ako nemože da dade kazne novčane, zbog neimućstva, takovom se vrijeme zatvora produžava, na zatvor opredjeljenoga mu vremena i još polovica mu vremena, a komo se osudi da plati sumu novčane kazne pa je nedade, prema količini novčane kazne, staviće se u zatvor od dvadeset i četirt sahata do tri dana.

§ 38.

Sudovi koji odredjuju, kaznu za prestup, mogu da odre

de što god i od kazne lišenja gradjanskog prava kako glasi u § 31.

§ 39.

Globa se uzima u državnu kasu; okrivljena osoba, nepoloživša kaznu novčanu, i šest mjesecci zato bivša u zatvoru, a kad vrijeme zatvora navrši, dokaže da zbog neimućstva nemože platiti novčane kazne, privremeno će se iz zatvora pustiti.

Zatvor za globu, ako se odnosi na pogrješku neće se preko tri mjeseca produžavati.

Kad ce dozna, da su oni, koji su za vrijeme oslobodjeni dobili mogućnost, globa se uzima.

ODJELJENJE ČETVRTO.

Izjasnjavanje slučajeva, koji prinose ili neprinose oproštaj i odgovornost, i koji okrivljenoga čine zasluženim kazne.

§ 40.

Krivac ako nije dostigao punoljetstvo neće se osuditi na kaznu koja je odredjena po zakonu, za učinjenu krivicu, osim toga ako je od onijeh koji nemogu da razlikuju dobro od zla, predaće se otcu, materi ili srodnicima pošto se uzme od onih sigurno jamstvo. Ako roditelji neće da dadu za njega sigurno jamstvo, to onda, da bi popravio svoje vladanje staviće se u zatvor sredstvom policije za jedno prilično vrijeme. Ako je nepunoljetni krivac približen punoljetstvu t. j. ako poznaje, da će posljedica nekog djela biti krivica pa naročito je učini, to ako mu je krivica od zločinstva kome pripada pogubljenje, vječni okov, vječni zatvor u tvrdinji ili vječno zatočenje, to će, da bi se popravio, staviti se u zatvor od pet do deset godina.

Ako li mu krivica iziskuje privremeni okov, ili privremeni zatvor, ili zatvor u tvrdinji, ili privremeno zatočenje, to, da bi se popravio staviće se takodje u zatvor, jednu četvrtinu, ili uajvi-

še do jednu trećinu vremena kazne koja se opredjeljuje po zakonu onoj krivici; u obadva ova slučaja može se staviti pod policajni nadzor, od pet do deset godina. Ako je krivica takova, koja se kazni lišenjem gradjanskog prava, to, da bi se popravio, staviće se takodje u zatvor od šest mjeseci do tri godine. Ako je pak krivica koja mu podpada pod kaznu manju od gore spomenutijeh, to, da bi se popravio, takodje zatvoriće se za neko malo vrijeme koje nema biti više od jedne trećine vremena one kazne.

§ 41.

Ako se dokaže, da je krivac bio u bezumlju kad je krivicu učinio, oprašta se od zakonite kazne.

§ 42.

Kad se dokaže, da je krivac učinio krivicu ne svojevoljno, nego prinudjenjem, takodje se od zakonske kazne oprašta; u tom slučaju zakonito prinudjenje broji se, kad bude neka sila i nužda kojoj se nije mogao oduprijeti i koja ga pokazuje savršeno nevina prema stepenu krivice. A slučaji koji proizlaze iz poštovanja i uvaženja, kao što su zapovijedi roditeljske djeci, i gospodarske slugama, neuvažavaju se kao prinudjenje.

§ 43.

Nema razlike izmedju muža i žene u kaznama zakonitim ali u načinu izvršivanja nekijeh kazni, treba da se uvažava svojstveno stanje žena.

§ 44.

U čijim se rukama nadje ukradena stvar od onoga će se uzeti, a naknade i drugi troškovi presudjuju se činitelju krivice.

§ 45.

Drugovi krivca, za koje zakon neodredjuje druge ka-

čaza, kazni će se isto onako, kao i sami činiteij one krivice.

§ 46.

U povraćanju ukradene stvari, u plaćanju i davanju drugih troškova smatraju se svi saučestnici u krivici po načelu jamstva, kao jamci jedan za drugoga, i ako koji od njih nije u stanju platiti, to se uzima od onoga, koji je u stanju.

§ 47.

Nemože se osim previsokom carskom zapovijedi zamijeniti kazna pogubljenja okovom, niti vječni zatvor u tvrdinji vječnim zatočenjem, privremeni zatvor u tvrdinji ili privremeni zatvor, privremenim zatočenjem. Nikakvim načinom nije dozvoljeno da se oprosti kakva kazna, ili da se promijeni ili pak da se umanji ako nema zato neka osobita carska zapovijed, ili ako to zakon ne odredjuje.

Glava prva.

O zločinstvima i prestupima, koji prouzrokuju obštu povredu, i o kaznama za to odredjenim.

ODJELJENJE PRVO.

Zločinstva i prestupi koji narušavaju spoljašnji mir carske vlade.

§ 48.

Ako bi se koji od podanika carske vlade, ko on bio, da bio udružio s neprijateljem carstva i oružje digao protiv njega pogubi će se

§ 49.

Koji god od podanika carske države čini sporazumljenje s tudjim vladama ili njihovim činovnicima i trudi se da koja inostrana država učini neprijateljske postupke protiv carske vladê ili da ih pobudi na boj i ubijstvo ili stara se da im dade uzroka i sredstva da učine neprijateljstvo i vojnu s njom, pa ili njegovi buntovnički poslovi prouzrokovali neprijateljstvo, ili ne, takodje će se kazniti pogubljenjem.

§ 50.

Pogubljava se takodje i onaj od carskijeh podanika koji se sporazumjeva s neprijateljima carske vlade i čini lukavstva i izmame s namjerom da olakša neprijateljima carske vlade da joj uljegnu u državu, ili da preda neprijateljima grad, tvrdinju, pristanište, stovarište, arsenal, brod, koji pripada carstvu ili da im pomogne dajući im vojsku, novce, hranu, oružje i municiju, ili da naruši vjernost i urednost carske vojske. ili upotrebi drugi koji način da posluži i podpomogne, da neprijatelji uljegnu u carsku državu i da pobjede carsku vojsku.

§ 51.

Ako sporazumljenje carskog podanika s neprijateljima carstva ne bude zaključavalo jedno od zločinstva, koja su u gornjem paragrafu spomenuta. nego mu je samo namjera da dade neprijatelju neka znanja, koja mogu da učine štetu vojničkom i državnom položaju carske vlade ili njezinih sajuznika, to onaj koj čini takvo sporazumljenje, osudjuje se prema krivici na privremeni zatvor u tvrdinji. Ako se dokaže, da mu je takvijem davanjem znanja bila namjera da posluži neprijatelju kao špijon t. j. da zlomisleno pokaže neprijatelju vojničke planove carske vlade, to će onaj, koji se usudi na takvo djelo, po stepenu svoga zločinstva staviti se privremeno u okov. A ako se takav postupak dogodi u ordijama, to se po vojničkom zakonu dozvoljava, da se takav krivac pogubi.

§ 52.

Pogubljava se svaki činovnik i carski služitelj i svaki drugi, koji po položaju svoje službe ili zvanično dozna tajnu nekog tajnog razgovora, koji se odnosi na važne politične poslove carstva ili dozna tajnu nekog sakrivenog vojničkog preduzeća, pa otide i odkrije to neposredno ili preko drugoga činovnicima neke stranske i neprijatelske države. a da nebude na to postavljen i da nema dozvoljenja od vlade.

§ 53.

Ako činovnik carske vlade, koji je naredjen i postavljen u službu da čuva povjerene mu planove, mape tvrdinja arsenala i pristaništa, koja pripadaju carskoj vladi predade neprijatelju ili njegovim ljudima te planove ili mape ili jednu od njih, staviće se u okov od tri do petnaest godina, a ako preda takove planove i mape ljudima prijateljske, ili neutralne države, neimajući dozvoljenje od vlade, staviće se u zatvor od jedne do tri godine.

§ 54.

Koji god podanik carske vlade znade i pokriva špijone koji su poslati od strane neprijatelja, da pregledaju i ispituju, ili učini da se sakriju staviće se u okov do života.

ODJELJENJE DRUGO.

Zločinstva i prestupi. koji narušavaju unutrašnji mir carske vlade.

§ 55.

Koji god sam ili sredstvom drugoga, podanike i žitelje carstva podiže na bunu, s oružjem da ustanu protiv carske vlade taj će se, ili mu se djelo njegove uamjere ispunilo ili se samo započelo pogubiti.

§ 56.

Koji god naoružava žitelje carske države da ih pobudi

jednog protiv drugog, na medjusobnu vojnu ili dade povoda razorenju u nekom mjestu, plijenu, opustošenju gradova i ubijstvu, taj će se takodje pogubiti, pa ili se njegova zla namjera privela u djelo ili se samo započela.

§ 57.

Ako neka razbojnička četa, učini ili pokuša učiniti, jedno od onih zločinstva, koja su spomenuta u § 55. i u 56, to će se oni, koji su se umiješali u tu razbojničku četu, poglavari i pobunitelji gdje se uhvate, pogubiti a oni drugi koji se uhvate u mjestu zločinstva staviće se do životno ili privremeno u okov, u koliko se dokaže da su bili umiješani u bunu.

§ 58.

Kad nekolicina s namjerom da učine koje od onih zločinstva, koja su spomenuta u §. 55. i u §. 56. tajnu zavjeru medju sobom učine pa osim što se dogovore i zaključe, kako da se izvrši ustanak u dogovoru zaključeni, preduzmu neka djela i mjere, da mu izvršenje prigotove, to će se zavjernici, ako je njihova zavjera do izvršenja dovedena, kazniti zatočenjem do života; ako li se ne pokaže, da su preduzeli neke mjere i da su radili da se prigotovi za izvršenje ustanak, u njihovom tajnom dogovoru zabilježeni, i samo su se dogovarali i zaključili, kako da ga svrše to će se u tom slučaju zavjerenici privremeno zatvoriti u tvrdinji. Ako se je pak predložilo da se učini zavjera, s namjerom da se izvrši jedan od ustanaka, koji su pokazani u gornja dva paragrafa, a nije se primilo, to će se onaj, koji je to predložio, kazniti zatvorom od jedne do tri godine.

§ 59.

Svaki koji nebudući postavljen od vlade ili neimajući uzroka, koji vlada može primiti, uzme poglavarstvo nad jednim vojničkim odjeljenjem ili nad cijelom kakvom voiskom, ili komandarstvo nad flotom ili nad vojnim brodom nad tvrdinjom ili jednim utvrdjenim mjestom ili nad jednim pristaništem ili nad jednom va-

roši, i svaki poglavar , koji se nepokori zapovijedi vlade koja mu se izda da odstupi od komandarstva vojske nad kojom je bio postavljen; i svaki komandanat, koji nema dovoljnog uzroka, neće da se pokori zapovijedi vlade, koja mu je data i neće da dozvoli podčinjenoj mu voisci da se razidje, a zadrži ju pri sebi. pogubi će se.

§ 60.

Svaki od činovnika koji su postavljeni da upotrebljavaju redovnu i policajnu vojsku carske vlade, koji bio da bio, pa bi potražio da zapovjedi toj vojsci, da se protivi sabiranju vojnika, koje je naredjeno po vladinoj zapovjedi, kazniće se zatočenjem do života. Ako li se vide i stvarni tragovi takove zapovjedi i potraživanja, to jest ako podčinjena mu vojska posluša nezakonite mu zapovjedi i potraživanje, te se zaista odupre izvršivanju vladinog potraživanja, zapovjednik se kazni pogubljenjem, a poglavari i načelnici koji su poslušali takovu nezakonitu zapovjed, kazni će se privremenim okovom.

§ 61.

Koji god sa zlom namjerom, to jest zlomisleno zapali i obori državne zgrade, i razna stovarišta za municiju pogubiće se.

§ 62.

Pogubi će se svaki, koji bi postao poglavar ili upravitelj jedne oružane i razbojničke čete sastavljene s namjerom, da plijeni i razorava, i da osvaja imanje i novce, koji pripadaju vladi, ili opštini žiteljstva ili da protiv stoji carckoj vojsci, koja je ustala protiv takovih zločinaca. A oni koji su uišli u takovu razbojničku četu, i koji nisu bili upravitelji, niti su imali glasa u toj četi, koji se uhvate staviće se u privremeni okov u mjestu zločinctva.

Dodatak §. 62. Oni koji hodaju oružani po gorama i poljima, i putnika koga sretu uhvate i usude se oplijeniti ga ta-

kovi imenuju se kutai tarik*), i imaju se prema stanju i zanatu i stepenu razbojstva kazniti privremenim ili vječnim okovom. Inače medju takovim razbojnicima ako je koji po drugi put u ovom zločinstvu i ako je od onijeh koji su se svakad zanimali razbojstvom, ili koji su mučili teškim mukama onoga koga su uhvatili ili da su u presijecanju puta, ubijali onog koga su sretali, takovi zločinci osudjuju se na pogubljenje.

§ 63.

Ako bi u gornjem paragrafu spomenuta razbojnička četa, obrazovala jedno društvo, to onaj, koji upravlja iz bliza i izdaleka poslove tog buntovnog društva, i koji uredjuje i sastavlja takovu razbojničku četu, ili koji znade, naročito priugotovljava i izdaje takovoj družini oružje municiju i druga buntovnička orudja, ili koji im šalje hranu, ili koji kakvim god načinom bude imao tajno buntovničko sporazumljenje s upraviteljem i komandantom razbojničkih skupština; i koji god poznaje cjel, namjeru, stanje i svojstva takvih četa, nebudući prinudjen daje im mjesto da leže, da se kriju i da se sabiraju, svi takovi kazni će se privremenim okovom.

Dodatak § 63. Oni koji poznaju stanje i zanat razbojnika (kutai tarik) i postavljaju im skrovište staviće se takodje u privremeni okov.

§ 64.

Oni koji su bili pomiješani u takove razbojničke čete a u njima nikakve komande i službe nijesu imali, ako su na prvu zapovijed i predlog od strane vojničkih i gradjanskih činovnika poslušali i razišli se, ili bez odpora i oružja uhvate se izvan mjesta buntovničkog u drugim mjestima, takovi se neće osuditi na kaznu kao pravi buntovnici, ako bi izradili sobom druge krivice kazni će se za sobstvenu krivicu, takovi nalaziće se još i pod policajnim nadzorom.

---

*) Kutai tarik znači presječnik puta a to je razbojnik koji putniku presiječe put da ga uhvati.

§ 65.

Oni buntovnici i razbojnici, koji, prije nego što počnu buntovnički i razbojnički posao, ili prije nego što se je preduzela istraga protiv njih, izvjeste vladine činovnike o krivcima svojim drugovima, ili pošto se počnu istraživati, pokažu sredstva i način, kako će se uhvatiti, takovi se oslobodjavaju od kazne s kojom se kazne drugi i uzimaju se samo pod nadzor policije, ne više od dvije godine.

§ 66.

Svaki onaj, koji slovo javno govori po tržištima po ulicama i po mjestima gdje se mnogo narod sabira ili proklamacije priljepljuje, ili raznosi štampane listove, i neposredno pobudi gradjane i žitelje da učine zločinstvo koje se pokazuje u ovom odjeljenju, kazniće se kao i sami oni koji su učinili zločinstvo. U ostalom ako se nepojavi nikakav djejstvujući znak rečenog pobudjavanja takovi kazniće se vječnim zatočenjem.

ODJELJENJE TREĆE.

O mitu (rušvetu)

§ 67.

Mito je sve ono što se uzima i daje pod kakvim imenom bilo da bilo na tu cjel, da se postigne neka namjera. Kad se neka nepokretnost ili jedno imanje kupi ili proda putom mita, sa dosta velikom razlikom niže ili više cijene koliko onoga vremena vredi u mjestu, ta razlika medju cijenom za koju je prodato, i pravom vrijednosti, pravo je mito.

Osim običnih darova, koji se daju naročito državnim slugama, na svadbama ili drugim raznim sastancima od strane muževa ili žena, svaki drugi golemi dar, manji ili veći, koji bi se dao pod imenom „pai endaz“ ili pod drugim kojim imenom, smatra se kao mito.

Neubrajaju se pak u mito male stvari, kao voće, i drugo što je za jelo i piće, koje se donosi od strane siromaha kao sredstvo, da isprose dar, ili milostinju, ili koje se za ljubav medju prijateljima daje; isto tako i davanje darova koji se daju naročito siromasima i onima u nuždi i slugama, i zvanični i javni darovi, koji se uzimaju sa dozvoljenjem vlade.

Ko uzima mito, bilo upravo sam lično, bilo preko ljudi, zove se podmićenik, ko daje mito zove se podmiritelj, a koji posrednje medju njima zove se posrednik.

§ 68.

Podmićenik, ko mu drago da je i u kojoj službi i činu da je, ima će najprije za novčanu kaznu platiti onu količinu koju je uzeo kao mito i jošt toliko za svoju kaznu i ako je za prvi put učinio taj prestup, osudjuje se na privremeni zatvor u tvrdinji i lišenje službe za šest godina.

§ 69.

Podmititelj, ko mu drago da je, i u kakvom činu i službi da bude, za njegovu novčanu kaznu, kao što se spominje u gornjem paragrafu, kad se uzme od podmićenika data mu količina pa taj ako je prvi put učinio taj prestup, kao i podmićenik stavlja se privremeno u zatvor u tvrdinji i udaljava se od svoje službe za šest godina.

§ 70.

Posrednik u mitu ko bio da bio i u kakvom činu i službi da je, ako bi za prvi put učinio taj prestup isto kao podmititelj i podmićenik kazni se privremenim zatvorom u tvrdinji i udaljenjem iz službe za šest godina.

§ 71.

Podmititelj, podmićenik, i posrednik, koji nemaju čina i službe, kazne se isto kao i oni koji imaju čin i službu.

§ 72.

Kad je podmićenik jedna žena udata, pa se dokaže točno da je i mužu poznato mito, to od tih se uzima dvostruko mito koje su bili uzeli pa i oboje to jest i žena i muž se kazne kaznom koja je pokazana u 68. paragrafu za podmićenika.

A kad je podmititeljka žena bez muža, ili ima muža, pa se n sudu dokaže, da njemu nije bilo poznato, i nije bio naklonjen mitu, tada, pošto se uzme novčana kazna samo od žene, stavlja se u zatvor za doginn.

§ 73.

Žene koje daju mito, i žene koje posreduju u mitu, kao muževi im, koji su s njima saglasni i naklonjeni mitu kazni će se isto onako kako je rečeno u gornjem paragrafu o ženama, koje uzimaju mito.

§ 74.

Ako bi ko god kad se okrivi jedan put za mito i po zakonu kazni se, usudio se drugi put učiniti taj prestup to će, pošto mu se povrati dvostruko mito koje je uzeo, staviti se privremeno u zatvor u tvrdinju ne manje od pet godina, i s tim zajedno osudi će se na lišenje čina i službe, do života.

§ 75.

Ko više puta bude podmititelj ili posrednik mita, kazniće se takodje privremenim zatvorom u tvrdinji ne manje od pet godina i s tim zajedno osudi će se na kaznu lišenja čina i zlužbe do života.

§ 76.

Kad se u sudu dokaže, da za mito nijesu uzeti i dati novci ili stvari, nego je samo dato za to pismo ili obvezanica ili da pismo ili obvezanica još nije uzeta, nego je samo bio jedan

dogovor, da se uzme i dade mito, a taj dogovor nije se izvršio samo zbog nekih smetnja, koje podmititelj i podmićenik nijesu mogli savladati, takovi dogovori broje se kao i pravo dato i uzeto mito, i koji su se usudili u to, kazni će se kao i podmićenik, podmititelj i posrednik, samo s tom razlikom, da će se u tom slučaju mitu odgovarajuća količina uzeti za novčanu kaznu jedan put od podmititelja a toliko jošt od podmićenika.

§ 77.

Kad kogod, da spase život, imanje, čast i zakoniti interes istinito bude prinudjen i pritiješnjen da dade nekomu mito, pa poslije objavi stvar sudu, tada se uzimaju natrag novci koje je dao i njemu se daju a onaj, koji je uzeo to mito kazniće se isto onako. kao i podmićenik. A onaj koji je dao mito, u vrijeme kad je prošao uzrok prinudjenja, ličnog mu straha i plašenja, ako je u Carigradu, nejavi se s tužbom ministarstvu unutrašnjih poslova a akoli je izvan prestolnice, upravitelju i mjestnom savjetu, nego slučajno se čuje s druge strane takav se kazni kao i sami podmititelj.

§ 78.

Kad ko ima kakav posao, u kome ima pravo, pa činovnik kome je prinudjen obratiti se, da mu izvidi i svrši, ako mu zaište novaca, to, pošto se vidi, a on ako dodje i javi i dokaže, osim njegovog posla da mu je stvar pravedna daje mu se za nagradu polovina od poiskanih novaca koji će se uzeti od činovnika koji je poiskavao, i taj činovnik koji je iskao mito, kazniće se kao i podmićenik.

§ 79.

Ako se kome za kakav bilo posao podnese mito, a taj ili prije nego što uzme to mito, ili pošto ga uzme a prije nego što se čuje od druge strane, javi najdalje do dva mjeseca ako je u Carigradu, ministarstvu unutrašnjih poslova, ako lije izvan prestolnice, u mjestu gdje se nalazi najvećoj vlasti, i savjetu. i preda

novce kako ih je i uzeo, taj se pohvaljuje; ako li novci još nijesu uzeti od podmititelja toliko novaca za njegovu novčann kaznu, i kazniće se drugim opredjeljenim kaznama podmititeljskim, kao što je gore spomenuto.

§ 80.

Jedan od onijeh, koji su u službi, da daju pod zakup državne prihode, ako uzme od koga novce, ili gleda samo za svoju ličnu korist i prodade neke državne prihode, sa manjom cijenom, nego što plaća drugi kupac, takovi činovnik koji se usudi na takvo što, smatra se kao kradljivac državnog imanja i kazni se kaznama kradje koje su odredjene u §. 82, idućeg četvrtoga odjeljenja.

§ 81.

Ako neki dade nekom drugom mito da učini jedno od onijeh zločinstva koja iziskuju težu kaznu od gore spomenutijeh za mito, najprijeće se oduzeti od podmićenoga to jest od onoga koji je novce uzeo i zločinstvo učinio, samo oni novci, koje je uzeo da učini zločinstvo a poslije oni koje je uzeo kao mito, i podmititelj, to jest onaj, koji je novce dao i prouzrokovao da se učini zločinstvo i medju ovima ako ima posrednik, kazniće se opredjeljenim kaznama u ovom zakoniku oni koji to zločinstvo učine, ili drugoga navrate učiniti ili posreduju da se učini.

ODJELJENJE ČETVRTO.

O kradji državnog imanja i o drugim podobnim zakonoprestupima.

§ 82.

Svaki onaj koji ukrade što od državnog imanja ili novce ili drugo što, taj će, pošto se oduzme i povrati dvostruko ono što je ukrao i predade se u carsku kasu staviti se privremeno u za-

tvor u tvrdinji, ne manje od pet godina, i tim zajedno osudjuje se kazna lišenja od čina i od službe do života.

§ 83.

Ko bude postavljen da kupi ili da proda ili da izradi šta bilo da bilo za državni račun, pa u kupovanju i u prodavanju u cijeni, i u količini i u izradjivanju pomiješa lukavštinu, i kojim bilo načinom učini zloupotrebljenje, takav biće kao i kradljivac, i podpada pod kaznu, koja se opredjeljuje u gornjem paragrafu.

§ 84.

Ako takovi kradljivci neimaju čina i službe kazniće se isto onako po gore navedenijem paragrafima, kao i oni, koji imaju čin i službu,

§ 85.

Državni činovnici koji uzimaju novce odbijanjem od seneta i serdjija, koje su pri onima, koji imaju uzimati od vlade, i činovnici koji uzimaju i primaju novce i ostale darove od potražitelja za nagradu da im plate što imaju uzimati, osudjuju se da povrate natrag novce i drugo što god budu uzeli, i poslije kazniće se privremenim zatvorom u tvrdinji; akoli na takovo oduzimanje sa dozvoljenjem ovakovih činovnika usude se neki od njihovih služitelja srodnika ili neki od onijeh, koji se nalaze pri njima to će se kako ovi tako i činovnici koji su im dozvoljeli kazniti istim kaznama.

§ 86.

Svaki manji i veći činovnici, koji neplaćaju podpuno opredjeljenu platu poslenicima za poslove i za prenos koje upotrebljavaju prilikom službe, ili neplačaju cijenom stvari od koga su uzeli, ili plaćaju ne podpuno ili čine poslenike da im rade angariju bez plate, osudjuju se da plate dvostruku sumu kolika je korist koju su učinili tijem načinom, jedna polovina da se dade kome treba da se plati u ime plate i za cijenu, a druga polovina da se

uzme za novčanu kaznu, i stavi se u zatvor u tvrdinju privremeno.

§ 87.

Svi manji ili veći činovnici koji upotrebljavaju nepodpuno zaptije koji su odredjeni da čuvaju mjesto i da sabiraju danak, a uzimaju njihove plate podpuno, ili ih rastave sa svim od službe njihove, i narede im da služe u njihovoj sopstvenoj kući, ili pak sluge koji su im u kući, upišu u zaptijski žurnal, te uzimaju njihovu platu i daju im, osudjuju se da plate dvojinom koliko iznosi plata, koju su uzeli za one zaptije koji nisu bili u poslovima, i za one koje su upotrebljavali u svojoj kući, i onim svojim slugama što su uzimali i davali na ime zaptija, poslije staviće se privremeno u zatvor u tvrdinju.

§ 88.

Činovnici i drugi ljudi, koji bi smutili i pokvarili značenje naredaba, odnosećih se na prihode državne licitacije (mezad) koja se daje pod zakup, ili koji bi postupali protiv tijeh naredaba, izvadiće ce iz službe, i staviće se u zatvor od jedne do dvije godine, ili će se poslati u zatočenje od dvije do tri godine. Osim tijeh kazni zadužuju se jošt da plate štetu koja je učinjena državnoj kasi takvim njihovim postupcima.

§ 89.

Svi manji ili veći državni činovnici koji su postavljeni u male ili velike poslove kao upravitelji i nadziratelji, koji prodaju ili kupuju potrebe za državu, ako upotrebljuju izmamu, javno ili tajno, sami ili sredstvom drugoga, ili zadružno gledaju, da izrade za sebe korist, ili ako uzimaju za sebe da izrade i da načine nešto pod kesim, ili se udruže sa onijem koji su uzeli; takovi će se izvaditi iz službe, i poslaće se u zatočenje od jedne do dvije godine. Akoli u ovakovom uzimanju i davanju pravitelstvenom uzmu i komisijona, ili u promjenjivanju novaca izrade sebi korist to će osim što će se izvaditi iz službe, jošt se kazniti i zatvorom od

jedne do dvije godine, ili poslaće se u zatočenje od dvije do tri godine.

§ 90.

Pod kakvim bilo načinom, gradjanski i finansijalni činovnici, koji premetnu na svoj dug državne novce, ili dopuste drugima da premetnu, izvadi će se iz službe i staviće se u zatvor od tri mjeseca do dvije godine, ili će se poslati u zatočenje od šest mjeseci do tri godine.

§ 91.

Od onijeh koji su činovnici ili su na sebe primili da kupuju potrebnosti za suhozemnu i za morsku vojsku, ako bi neki samo svojom pogrješkom prouzrokovao nedostatak ili štetu vojničkim potrebama to takovim, kad se naplati naknada i povrate novci (ako ih je bio uzeo naprijed na račun stvari za koje se bio zauzeo kupovati,) uzima se i novčana kazna koliko jedna četvrtina od uzete naknade.

§ 92.

Koji od državnih činovnika pomognu onome, koji je prouzrokovao neurednosti u kupovanju državnom, stavi će se u zatvor od tri godine.

§ 93.

Kad se je neki pogodio i obvezo da kupi i da izradi vojničke potrebe pa bez opravdavajućeg nekog uzroka nepreda ih na vrijeme nego ih zadrži, ili se umiješalo lukavstvo i prijevara u vidu, kakvoći i količini stvari, koje su se dale izraditi, kad se uzme potrebita naknada od njih, uzima se i novčana kazna, jednu četvrtinu od naknade.

ODJELJENJE PETO.

O onima, koji zloupotrebljuju upliv svoje službe i svoga položaja, i o onima koji neispunjavaju dužnost svoje službe.

§ 94.

U svima parnicama, koje se pregledaju ili se sude, dozvoljeno je svakome dati svoje mišljenje sudu i savjetima bilo ustmeno ili pismeno, dosta samo da ima cjel poslužiti istini, i tako mišljenje će se računati kao pomoćna u rješavanju sa izuzetkom ovoga pravila, ako bi neki od manjih ili viših činovnika, za obranu ili za jarost, sam ili preko drugog, pismeno ili ustmeno, odpravio neku zapovijed ili molbu sudu i savjetu za i protiv tužitelja i tuženoga, izložene su dolje zabilježene različne kazne, odnoseće se na takve činovnike, za sudove i savjete, koji bi postupali protiv naredbe.

§ 95.

Po ovome, što je gore kazato dogodivše se miješanje ako se dogodilo od strane jednog činovnika iz uzroka uplivom položaja svoje službe u vidu zapovjedi, rješenja i nasilja, a savjeti i sudovi se usprotive tome i dokažu vladi, takav činovnik se kazni izključenjem iz službe. A ako to miješanje dogodi se s molbom i traženjem, a savjeti i sudovi se usprotive i dokažu vladi, to od onoga koji je to tražio uzima se novčana kazna od deset do pedeset zlatnih medžidija.

§ 96.

U raspravi tužbe kad se dogodi takvo miješanje, i tužba se osudi nepravo, to činovnik koji je po svojoj zapovijedi učinio to, da se riješi, izključuje se iz službe, i kazni se zatvorom od tri mjeseca do godinu i po, ili zatočenjem od šest mjeseci do tri godine. Ako se pak rasprava tužbe riješi, po molbi nečijoj, to onaj koji je učinio molbu, osim što će platiti novčanu kaznu, stavlja se još i u zatvor od jednog i po, do tri mjeseca, ili se šalje u zatočenje od tri do šest mjeseci.

§ 97.

Ako sud ili jedan savjet, nejavi vladi zapovijed i molbu

koja im je učinjena u jednoj tužbi, makar i da nisu izvršili onu zapovijed i molbu, to se sudija ili koji predsjednik izključuje iz službe.

§ 98.

Ako sud ili savjet ne samo ne javi vladi, za dogodivšu se zapovijed i molbu, no ako po toj zapovjedi ili molbi riješi i osudi protivno pravosudju, to kako sudija tako i predsjednik savjeta izključuju se iz službe za šest godina, i kazne se zatočenjem od tri godine, a članovi savjeta kazne se samo izključenjem iz službe za šest godina.

Kako sudiji tako i predsjedniku i članovima ni u kakvu vremenu nije dopušteno da se upotrebljavaju u sudovima i u savjetima.

§ 99.

Svaki činovnik, ko bio da bio, veliki ili mali, ako bi upotrebio upliv, ili silu svog položaja te se odupro ili učinio, da se odupru, ispunjavanju državnih zapovjedi, sudskim zakonima, naredbama, i sabiranju svakih odredjenih danaka, kazni se sa privremenim zatvorom; a kad je jedan činovnik po zapovjedi načelnika prinudjen, da postupi tako, tada se taj nekazni, nego se kazni onaj, koji je dao najppije zapovjed; akoli pak takav postupak je uzrok jošt većem nekom zločinstvu to se osudjuje i kazni teškom kaznom za ono teško zločinstvo.

Dodatak § 99. Oni, koji po tome načinu upotrebe upliv i pravu silu, ako nisu činovnici kazne se takodjer zatvorom ne više od godine.

§ 100.

Strogo je zabranjeno valijama, mutesarifima, majmekamima, defterdarima, sudijama, malmudirima, i mudirima u kadilucima i svima upraviteljima, kupovati i trgovati žitom i drugim potrebnim stvarima, koje su neobhodno potrebne žiteljima u ajaletima, sandžacima, i kadilucima i u opšte mjestima, kojima upravljaju, zato

koji god od tih, sam ili preko drugoga, ili drugijem sredstvima, javno ili tajno stupe u zabranjenu trgovinu, izključuje se iz službe i kazni se novčanom kaznom, od dvadeset i pet do tisuće zlatnih medžidija; a ako u onom mjestu gdje se nalaze imaju svoje zemlje i dobra, ta trgovina koju vode sa svojim proizvodima, izključuje se iz ovog pravila.

§ 101.

Svaki činovnik, koji bez izvinjavajućeg uzroka koji se može kod vlasti primiti, zadrži, da obnaroduje, i da objavi visoki nalog, visoku zapovjed, i druge vladine poruke, koje mu je vlada naložila, isklučuje se iz službe, a od podobnog postupka ako prouzrokuje štetu državi, ili mjestu, to takav činovnik se kazni osobitom kaznom odredjenom za one, koji prouzrokuju takve štete.

§ 102.

Kad neki od manjih činovnika bez dovoljnog uzroka pokaže slabost i nebrežljivost u izvršivanju preporučenih mu od viših načelnika zapovjedi. koje pripadaju službenoj mu dužnosti kazni se novčanom kaznom u količini jedne mjesečne plate; akoli iz nepokornosti neispuni zapovjedi svoga načelnika, tada se kazni izključenjem iz službe. Takovo, zadržavanje, nebrežljivost, ili nepokornost, ako prouzrokuje štetu državi ili mjestu, to takav činovnik se kazni osobitom kaznom propisanom za one koji prouzrokuju takve štete.

ODJELJENJE ŠESTO.

Kazne za slučaje, kad činovnici sudski pritjesnjavaju i čine zloupotrebljenja s ljudima.

§ 103.

Ako neki od sudija, članova savjeta i drugih državnih činovnika, naredi ili izvrši pritjesnjavanje i muke okrivljenome, da

ga primora da prizna krivicu, kazni se privremenim zatvorom u tvrdinji i lišenjem čina i službe do života, ako li podčinjeni činovnici po zapovjedi nadležnih im načelnika učine takvo što, to će se kazniti tom kaznom onaj, koji je izdao tu zapovjed. A ako li čovjek koji je stavljen bio na muke, u tim mukama umre, ili mu se dogodi kakav nedostatak ma u jednom članu tjela, to činovnik koji se usudio na tako što, kazni se kaznom, koja je odredjena za one, koji čovjeka ubiju ili rane.

§ 104.

Ako neki od sudija, članova savjeta, ili od drugih državnih činovnika riješi ili izvrši nad okrivljenim tešku kaznu preko zakona to takav činovnik se stavlja u zatvor od šest mjeseci do tri godine, i izključuje se iz službe, tako da se nemože poslije primiti u sudsku službu ili u savjet.

§ 105.

Izuzimajući slučaj, za koji dozvoljavaju gradjanski i vojeni zakoni i postavljene policajske naredbe, i osim pravila opredjeljenih u zakonu, ako neki činovnik kad izvršuje službu, unidje nasilno u čiju kuću, stavlja se u zatvor od šest mjeseci do tri godine; ako li dokaže da je to učinio po zapovjedi načelnika, tada se taj oprašta od kazne a sa istom kaznom kazni se načelnik mu, ma ko da je. Osim činovnika, drugi, ko bio da bio ako dodje u kuću čiju sa plašnjom ili nasilno, kazni se zatvorom od jedne sedmice do šest mjeseci.

§ 106.

Ako koji od onijeh činovnika koji su odredjeni da izvršuju neke nasilne mjere, i policajni činovnici, i činovnici koji su odredjeni da dovode ljude u sudove ako u vrijeme kad ispunjavaju dužnosti ili izvršuju zapovjedi predpostavljenih im činovnika, odstupi od pravila zakona i naredbe, te po drugome nekom načinu učini neke zloupotrebljavajuće mjere to jest ako se usudi

vrijedjati čiju čast ili preduzme mjere koje mogu povrijediti tjelo taj se prema strogosti u nadležnim mu postupcima kazni zatvorom od jedne sedmice do jedne godine.

§ 107.

Kad neki veći ili manji činovnik ili jedan od onijeh, koji imaju čin od carske vlade, kupi nasilno nečije pokretno ili nepokretno imanje i sa nepravednim dostojanstvom mu ih osvoji, ili ga primora da ih proda, imanje će se ako je ucijelosti i ako postoji povratiti a ako nije, vrijednost će mu se tada u novcima imaocu naknaditi a činovnik koji se je usudio u to, kakvog čina i da bude po stepenima krivice, kazni se zatočenjem od šest mjeseci do tri godine, i na svagda lišava se čina i službe.

§ 108.

Ako veliki ili mali činovnici, koji su poglavari u jednoj službi, I njima odredjeni pod njihovu upravu činovnici i ljudi koje oni upotrebljavaju, i oni koji zakupljuju i uzimaju svake državne prihode, a i njihovi ljudi, ako bi uzeli i sabrali od količine danka desetine, rusumata, i drugih prihoda nešto više nego što je propisano od strane vlade, činovnici, koji su poglavari službe kao i zakupnici (multezimi) kazne se privremenim zatvorom, od šest mjeseci do tri godine, i odkad povrate natrag višak uzetih novaca, uzima im se i novčana kazna, tolika, koliko je bilo više uzetih novaca.

§ 109.

Ako neki mali ili veliki činovnik osim kazne novčane koja se odredjuje zakonom, uzme malo ili mnogo novaca, ili drugo šta za novčanu kaznu, ili uzme štogod manje ili više od količine novčane kazne na koju je postavljen da sabere po zakonu, ili pak prije rasprave tužbe, uzme novčanu kaznu, koja će se opredjeliti to od kako se uzme dvostruko ono što je uzeo, i polovina se dade imaocu, činovnik koji se usudio na takvo što, kazni se kaznom za mito odredjenom.

§ 110.

Ako bi koji od državnih činovnika ili od varoških prvenaca upotrebio angariju bez plate, u kakvom bilo poslu, osim za poslove koji su po naredbi opredjeljeni od vlade, ili koji se vide potrebni za žitelje, to od onoga koji se usudio na takvo što, uzima se prema plaćanju u mjestu, plata za one poslenike, koje je upotrebio bez plate i daje im se, a ako je činovnik, odpušta se iz službe, i svaki po stepenima krivice, kazni se zatočenjem od šest mjeseci do tri godine.

§ 111.

Ako bi manji ili veći činovnici, i njihovi ljudi, mubaširi za dobavljanje u sud (ihzar) ili za posao, zaptije, redovni vojnici, i njihovi načelnici, kad dodju i prodju kroz neka mjesta, i ostanu da prenoće u kućama žitelja, nasilno i bezplatno uzeli hranu za sebe i za konje,, to će, pošto vrate imaocu vrijednost onoga što su uzeli, isključiti se iz službe i iz posla i kazniti se zatvorom od jedne sedmice do jedan mjesec. A kad takav u vojenom redu usudi se na takvo što, to od kako se uzme od dotičnog načelnika vrednost, onoga što su uzeli bez plate, i vrati se imaocu, odpušta se iz službe i kazni se zatvorom od šest mjeseci do tri godine.

ODJELJENJE SEDMO.

Kazne za one, koji se protive i nisu pokorni državnim činovnicima, i za one koji ih preziru.

§ 112.

Ako bi se ko usudio prezreti koga od članova suda i savjeta, ili drugog kog od državnih činovnika, po načinu koji dira častoljublje i počast njihovu ili ih izpsuje i poplaši, u vrijeme kad izvršuju službene dužnosti, ili pošto su izvršili službu, takvi se kazni zatvorom od jedne sedmice do šest mjeseci.

Ako li kakvo prezrenje, psovka ili plašnja dogodi se u vrijeme zasjedanja suda i savjeta, to koji se usudi na to, kazni se zatvorom od šest mjeseci do jedne godine.

§ 113.

Ako bi ko usudio se prezreti, psovati i plašiti vojene i uopšte odredjene od vlade činovnike u službama da paze i da upravljaju, taj će, koji je što dirnuo u častoljublje i čast im, bilo kad izvršuju službu, ili pošto ju izvrše, takav se kazni novčano, od jedne do tri zlatne medžidije.

Takovo vrijedjanje i prezrenje ako se dogodi vojenim činovnicima i policajnim upraviteljima, koji bi se usudio da to učini, zatvora se od jedne sedmice do jedan mjesec. Ako li pri takvom prezrenju i plašnji kogod prihvati i oružje, takav u svakom slučaju se zatvora od šest mjeseci do dvije godine.

§ 114.

Koji se usudi da udari, bilo bez oružja i bez da rani koga činovnika ili koga carskog vojnika i zaptiju, u vrijeme kad izvršuju službene dužnosti, ili potšo su je izvršili; kazni se zatvorom od šest mjeseci do dvije godine.

§ 115.

Ako bi se ko usudio da rani koga od pravitelstvenih činovnika većeg ili manjeg, postavljenijeh u javnu službu da paze i da upravlaju ili s nekakvim nasiljem usude se prouzrokovati im kakvu bolest, u vrijeme kad ispunjavaju službene dužnosti, ili pošto su ih ispunili takav se kazni, dvostrukom kaznom koja se po zakonu nalaže, po stepenima one krivice.

§ 116.

Ako neki, koji je pozvat zvanično na sud ili savjet bez dovoljnog izvinjenja, odbije poziv, takav se kazni novčano od jedne bijele medžidije do pet zlatnih medžidija. Novčana kazna mu

se udvostručava, i tako najposlije se uveličava dvostruko, prema tome koliko je puta odbio poziv.

ODJELJENJE OSMO.

Za one koji propuštaju zatvorenike, i za one koji ukrivaju zločince.

§ 117.

Po kakvom da i bilo načinu, kad pobjegnu neki zatvorenici, bivši uhvaćeni i prepriječeni od strane suda ako je to izbjegavanje proizišlo od nebrižljivosti i nemarenja činovnika, vojnika i mubaširа, koji su bili odredjeni da ih odvode i predaju, ili od nemarenja stražara, tamničara, vratara i t. d. koji su postavljeni da ih čuvaju u tamnicama, to ti koji su protiv zakona i naredbe pokazali nemarenje i nebrižljivost, zatvoraju se od jedne sedmice do dva mjeseca.

Akoli zatvoreni pobjegne po sporazumljenju i po djejstvu od postavljenog da ga čuva, takav činovnik kazni se zatvorom od šest mjeseci do tri godine, prema stepenima zločinstva za koje je bio zatvoren pobjegavši.

§ 118.

Ako neki nepostavljeni da čuva zatvorenike, dade im sredstva i olakšicu da pobjegnu, kazniće se zatvorom od jedne sedmice do šest mjeseci.

§ 119.

Koji god od onijeh, koji su postavljeni, ili od onijeh koji nijesu postavljeni, da čuvaju zatvorenike dade im sredstvo, oružje, alat i druge sprave, da im olakša da pobjegnu nasilno, kazniće se privremenim okovom.

§ 120.

Ako neki od postevljenijeh da čuvaju zatvorenike, uzma

novce te popuste nekog zatvorenika, to, ako je krivica na bjegunca od zločinstva, koje se kazne smrću, okovom do života, osudjuje se na novčanu kaznu dvojinom količine novaca koje je bio uzeo, i kazni se privremenim okovam.

Akoli je krivica na pobjegavšem zatvoreniku bila manja, to koji ga je propustio, kazniće se kao podmićenik.

§ 121.

Koji krije u kući znajući bjebunca iz zatvora ili nekog okrivljenog za zločinstvo, kazni se zatvorom od šest mjeseci do dvije godine, oproštava se i isključuje se od ove kazne rodbina supruzi, braća i sestre,

ODJELJENJE DEVETO.

Kazne za one, koji se usudjuju razvaliti pečat, i uzeti založene stvari, i zvanična pisma.

§ 222.

Kad ze razvali i otvori jedan pečat, koji je stavljen po zapovjesti vlade ili suda da se čuva jedno mjesto, ili knjige, ili stvari odnoseće se kakvom bilo poslu, ako ima činovnik postavljen da čuva taj pečat i ako je bila ta stvar od njegove nemarnosti i neznanja, taj kazniće se novčanom kaznom od pet do pedeset zlatnih medjedija. Taj razvaljeni pečat ako je bio nad kniigama i nekim stvarima odnosećim se na zločinstvo, ili gore spomenute, novčane kazne, činovnik, koji je bio odredjen da čuva, prema stepenu zločinstva, koje se odnosi u knjigama i stvarima, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do jedne godine.

§ 123.

Kao što je gore spomenuto, koji razvali i otvori pečat postavljen nad knjigama ili stvarima, odnosećim se na zločinstvo kazniće se zatvorom od šest mjeseci do jedne godine. Takovi pre-

stup ako bi učinio sobom činovnik, koji je postavljen da čuva, kazniće se zatvorom od jedne do tri godine.

§ 124.

Ako koji razvali i otvori pečat, koji se stavlja nad knjigama, stvarima i nad nekim mjestima, odnosno na drugi kakav da bio posao, kazniće se zatvorom od jedne sedmice, do šest mjeseci, a ako je to učinio sobom činovnik; koji je odredjen da ga čuva, zatvora se od šest mjeseci do jedne godine.

§ 125.

Koji se usude sa razvaljivanjem pečata kradju učiniti, takvi kazniće se sobstvenom kaznom, odredjenom za one, koji se usude kradju činiti sa razbijanjem katanaca od jednog skrivališta ili vrata zatvorenog mjesta.

§ 126.

Kad se uzme i ukrade ili stane činiti da se upropaste i izgube državna važna pisma, protokoli, raspisi, seneti, i knjige odnoseće na sudstvo, od mjesta opredjeljenih da se čuvaju, ili iz ruku onih osoba koje su postavljene da čuvaju, ako se dokaže da je ta stvar proizišla od nemarnosti i nepažnje činovnika, koji su čuvali, uzima mu se novčana kazna kolika mu je jedna mjesečna plata, i zatvora se od jedne sedmice do tri godine.

§ 127.

Kao što je stavljeno u gornjem § koji su se usudili da ukradu ili upropaste stvari zatvoraju se od šest mjeseci do dvije godine: akoli su te važne knjige ukradene i upropašćene od strane činovnika koji ih čuva, to kad mu se uzme za novčanu kaznu koliko jednu mjesečnu platu, kazni se zatvorom od jedne do tri godine.

§ 128.

Oni koji ta zločinstva razvaljivanje pečata, kradje, upro-

pašćivanja i gubljenja knjiga, čine nasilno i napadajem protiv činovnika koji su postavljeni da ih čuvaju, to oni koji su se usudili na takovo nešto, kazni će se privremenim okovom.

§ 129.

Činovnici, koji naročito otvaraju sobom ili preko drugoga pisma predana na poštu, ili na ovakva sredstva ili poštanski činovnici, koji su o tom izvješteni uzima im se novčana kazna od jedne do pet zlatnih medžidija, i zatvoraju se od jednog mjeseca do tri godine.

ODJELJENJE DESETO.

O onima, koji se pokazuju u zvaničnom redu, neimajući na to pravo ni dozvolenje.

§ 130.

Svaki, koji bez prava i bez dozvolenja od carske vlade svojevoljno pokazuje se u redu vojničke ili gradjanske službe, ili izvršava poslove odnoseće se na tu službu kazni se zatvorom ne manje od tri mjeseca; a koji se u tom usudi da pokaže lažan carski ferman, vezirska pisma, bujruldije, i druga podobna zvanična pisma i usudi se na podobno lukavstvo, to će, kao što se naznačuje u petnaestom odjelenju, kazniti se kaznom koja je odredjena za falzifikate (sahtećarluk)

§ 131.

Koji na se stavlja nišan (orden) neudostojivši ga se i neimajući dozvoljenje od carske vlade, i koji oblači zvanične haljine čina većeg od njegovog ili koji oblači niformu uneimajući čin i službu, kazni se zatvorom od šest mjeseci do jedne godine.

ODJELJENJE JEDANAESTO.

O onima koji napadaju na vjerozakonska prava. i onima koji razvaljuju i opustošavaju stare i poštovanja dostojne spomenike.

§ 132.

Ako bi koji napadao na vjerozakonske običaje i obrede, carskijeh podanika, koji imaju dozvoljenje od vlade da ih izvršuju, ili ovakovo učini strašenjem zabrane izvršivanje, takoviće se prema stepenu djela kazniti zatvorom od jedne sedmice do tri mjeseca.

§ 133.

Koji razvali i povrijedi sveštene spomene i zgrade koje su za ukras gradski ili koji razvale i opustoše neke starine podobne spomenu, ili ako sijeku i porazuju drveta po avlijama od hramova, ili po mjestima uglednijem, ili po ulicama i mejdanima, kad plate naknadu štete, zatvore se od jednog mjeseca do jedne godine i novčano se kazne od jedne do deset zlatnih medjedija.

ODJELJENJE DVANAESTO.

O onima koji narušavaju telegrafski saobraštaj.

§ 134.

Koji bio da bio, ako po nepazljivosti pokvari poslove kretanje, ili orudja telegrafska, po načinu koji će prepriječiti saopštavanje, uzima mu se novčana kazna od pet do pedeset zlatnih medjedija; a ako se dokaže da je to učinio hotimice to osim te novčane kazne staviće se još i u zatvor od tri mjeseca do dvije godine.

§ 135.

Koji bio da bio, ako stane uzrokovati da se uništi saobžtavanje, po načinima, kao što su da presiječe žicu, da obori stupove ili porcelane na telegrafima, stavi se u zatvor od tri mjeseca do tri godine, i uzima mu se novčana kazna od pet do pedeset zlatnih medžidija.

§ 136.

U vrijeme kad se sluči kakva smutnja ili buna u državi carskoj, koji bio da bio, ako razvali jednu ili više linija telegrafskih ili drugijem načinom spriječi mu radnju, ili nasilno, ili drugim načinom prekine korespondencije koje se vode medju činovnicima ili prepriječi saobraštaj onijem koji šalju pisma sredstvom telegrafa, ili silom se odupre popravljanju telegrafske linije, uzima mu se novčana kazna od pedeset do dvjesta zlatnijeh medžidija, i stavlja se u privremeni okov.

ODJELJENJE TRINAESTO.

O onima koji otvoraju štamparije bez dozvoljenja i o onima koji štampaju i obnaroduju žkodljive listove u štampariji otvorenoj s dozvoljenjem i o načinu po kom će se postupati n učilištu

§ 137.

Svaki, koji bez dozvoljenja od carske vlade otvori štampariju i štampa knjige i listove, pošto mu se zatvori štamparija uzima mu se novčana kazna do pedeset zlatnih medžidija

§ 138.

Ako se neki usude, da u štampariji otvorenoj sa dozvoljenjem vladinim štampaju i obnaroduju škodljive novine, knjige i njima podobno protiv vlade, ili protiv jednoga naroda podaničkoga joj, najprije, pošto im se oduzme što je štampano prema stepenu krivice im, zatvora se štamparija privremeno ili sasvim, i uzima se od njih novčana kazna od deset do pedeset zlatnih medžidija.

§ 139.

Oni koji sami ili preko drugog štampaju i obnaroduju u stihovima ili u prozi satire koje diraju blagoobraznost ili neuljud-

ne likove i izobraženja, kazne se novčanom kaznom, od jedne do pet zlatnih medžidija, i zatvorom od 24 sahata do jedne sedmice.

§ 140.

Ako neki otvori školu protiv naredbe obšte prosvjete. zatvora mu se učilište, i uzima se od njega novčana kazna od dvije do deset zlatnih medžidija.

§ 141.

Koji protiv naredbe obšte prosvjete bez dozvoljenja učiteljstvuje, kad se izvadi iz učiteljstva, uzima se od njega novčana kazna od dvije do deset zlatnih medjedija.

§ 142.

Ako protiv naredbe obšte prosvjete, u jednom učilištu predaju se neke knjige, to upravitelj istog učilišta; koji dopušta da se predaju take knjige, a ako nema upravitelja u učilištima to učitelj koji predaje te knjige, kazni se zatvorom od jedne sedmice do jedne godine.

ODJELJENJE ČETRNAESTO.

O kalpozanluku

§ 143.

Koji gradi novce po podražavanju zlatnim i srebrnim novcima, koji se zakonito uzimaju i daju carskoj državi, i koji jegetom, zumbom, ćezapom, ili drugim orudjem i načinom, rastavlja i vadi malo ili mnogo srebra i zlata od rečenih novaca, i smanjiva im vrijednost, i koji pozlaćne novce, da ih prometne u mjesto drugih, koji su od veće cijene, i koji pomogne, da se preobraćaju u carskoj državi podobni lažni novci, ili da se nasijavaju od strane jedne države, i zanima se prometanjem takovih lažnih novaca

tavlja se privremeno u okov ne manje od deset godina.

§ 144.

Oni koji sijeku novce po podražavanju bakrenih novaca koji prolaze u carskoj državi, ili podpomažu da dolaze iz stranskijeh država, i da se uzimaju i daju po carskoj državi, kazne se privremenim okovom.

§ 145.

Koji sijeku novce po podražavanju stranskih novaca, u carskoj državi, ili smanjuju cijenu stranskim novcima po načinu pokazanom u § 143. ili im promjenjuju boju ili koji podpomažu da se preobraćaju takovi podpravljeni i lažni stranski novci u carskoj državi, ili pak da se unose iz inostranih mjesta u carsku državu ili zanimaju se prometanjem njihovim, takvi se stavljaju u privremeni okov.

§ 146.

Koji uzima i daje podpravljene i lažne novce, pokazane u gornjim paragrafima, kad misli da su istiniti to nije nužda da se broji kao krivac u kalpozanluku, nego kome dodju u ruku takovi lažni novci i poznaje ih da su lažni i pokvareni, pa ih prometne, to koliko je novaca prometnuo, uzima se od njega novčana kazna najmanje tri puta ili najviše šest puta ona suma koju je prometnuo. Ta novčana kazna nikako nemože biti manja od jedne zlatne medžidije.

§ 147.

Od okrivljenijeh za zločinstva, pokazana u §. 143, 144, i 145, ako neki prije nego se izvrši podpuno to zločinstvo ili prije nego što se počne iztraživati stvar od strane vlade, otide te javi sudu za one, koji su se usudili na to ili kad se počnu iztraživati, pomogne da se uhvate i drudi u krivici učestnici, to takovi se opraštaju od kazne, a samo se uzimaju pod policajni nadzor privremeno.

ODJELJENJE PETNAESTO.

O sahtećarluku (podmetanju)

§ 148.

Koji sam ili preko drugoga podnosi lažne zapovijedi carske vlade, ili prepravi visoke zapovjedi carske vlade, ili koji podražava sam ili sredstvom drugoga podpise i znakove (sah) državnih činovnika, ili koji podražava jedan pečat sobstveni samo državnim činovnicima, ili državnoj službi, ili koji upotrebljava takove podpravljene pečate ili podražava i podpravlja akcije, zapiske sergije i svake druge senete u obšte finansijske, koji se uzimaju i daju, ili ih prepravlja i upotrebljava. ili takove unosi u carsku državu, kazni se privremenim okovom, ili zatvorom u tvrdinji ne manje od deset godina.

§ 149.

Svaki koji podpravlja jednu od carskih tura ili biljega koje se odnose na miriju, ili ih prepravlja po načinu sahtećarluka, kazni se privremenim okovom ili zatvorom u tvrdinju ne manje od deset godina; ili od tih mirijskih biljega jednu kakvim bilo načinom ako uzme u ruku i u potrebi, da nanese štetu državi i domovini, kazni se zatvorom od tri godine.

§ 150.

Koji podražava pečat, damge, nišane, sobstvene za udaranje u ime carske vlade vrhu svakakvog imanja i drugog, ili sobstvene neke službe, ili nekoje trgovačke kuće, ili nekoje kumpanije, koja je postala sa dozvoljenjem vlade, ili koji upotrebljava takove podpravljenje nišane i damge, kazni se zatvorom od tri godine, i kakav bi kvar proizišao od tog podpravljanja naplaćuje se naknada od njega. A koji nekijem načinom uzme u ruku sobstvene pečate, dagme i nišane, i upotrebljava ih na štetu interesa vla-

de, i službe, ili neko trgovačke kumpanije, i drugog kakvog društva, kazni se zatvorom od šest mjeseci do jednu godinu, i naknada kvara, koji se pojavi u tom slučaju, od takovog naplaćuje se.

§ 151.

Koji od okrivljenika pokazanim i gornjim paragrafima sahtećarlukom, prije nego što se izvrši i ispuni to zločinstvo, ili prije nego što se počne istraživati stvar od strane vlade, otide i javi za stvar vladi, i objavi one koji su se usudili na to ili kad se počnu tražiti, pomogne da se uhvate i drugi krivični, to takovi se oprašta od kazne, a samo se uzima pod policajni nadzor.

§ 152.

Od činovnika, koji bio da bio, u vrijeme kada izvršuju dužnosti službene, ako čini sahtećarluk u načinjenim ilamima, (presudama,) i ostalim senetima, ili defterima, raspisima, i ostalim zapiscima, bilo da dodaje medju redove, bilo da pregradjuje slova, pečate ili podpise, ili mjesto imena jednoga lica, stavi ime drugoga, kazni se zatvorom u tvrdinji ili privremenim okovom, ne manje od deset godina a ako taj, koji je učinio sahtećarluk nije činovnik, to kazni se zatvorom u tvrdinji, ili privremenim okovom; ne preko sedam godina.

§ 153.

Koji činovnik u sudu, savjetu. i u drugijem mjestima gdje se izvjdjaju obšti poslovi, kome je u službi dužnost da gradi svake senete i zvanične knjige, koje se grade za neke koji imaju posao, ako zapisuje drugojačije priznanja i kazivanja onijeh koji imaju posao, i ako bi stavio neistinu u mjesto istine, ili jedan nepriznat posao predstavi kao priznat i pokaže lukavstvo, ili pak prečini sobstvenu stvar ili razna stanja, i takovi sahtećarluk učini, takav se kazni ili privremenim zatvorom u tvrdinji, ili privremenim okovom ne manje od deset godina.

§ 154.

Onaj koji sa znanjem upotrebljava podpravljene knjige pokazane u gornja dva paragrafa, stavi će se u privremeni okov, ili u zatvor u tvrdinji, ali ne više od sedam godina.

§ 155.

Koji čini sahtećarluk po načinu gore pokazanom u sobstvenim knjigama odnosećim se na jedno lice, i koji upotrebljava u znanju, takove podpravljene knjige, kazni se zatvorom, od jedne do tri godine.

§ 156.

Koji nagovara da se podpisuju lažna imena u putnim zapovijedima i putnim teskerama i pašaportama, ili koji jamstvuje sa lukavstvom pa izvadi takove putne teskere, zatvora se od šest mjeseci do dvije godine.

§ 157.

Koji gradi podpravljene putne zapovijedi, putne teskere pašaporte, ili koji pregradjuje i razvaljuje istinite putne knjige, i koji upotrebljava takove podpravljene knige, stavlja se u zatvor od jedne do tri godine.

§ 158.

Handžija, kafedžija, bećarski odadžija, lokandijer i drugi takovi, koji sa dnevnom platom daju prebivalište što kome, koji znaju istinita imena onijem kojijem daju mjesto i odaje, pa po sahtećarluku zapišu ih u defter sa drugim imenom, takovi se stave u zatvor od jedan mjesec do tri godine.

§ 159.

Činovnici, koji daju putne teskere bez da uzmu poručiteljstvo po tekućem zakonu i naredbi, izvadi će se iz službe i

kazniti zatvorom od šest mjeseci do jedne godine. Ako takovi činovnici u znanju zapišu lažna imena u putne kniige, zatvoraju se od šest mjesεci do dvije godine.

§ 160.

Koji s namjerom da oprosti sebe ili drugoga od kakve državne službe, načini lažno svjedočanstvo na ime ljekara hirnrga da ima neku tjelesnu bolest, stavi se u zatvor od jedne do tri godine,

§ 161.

Koji kirurg ili ljekar, po umoljenju nekog ili iž naklonosti da oprosti nekog državne službe, načini lažno svjedočanstvo i kaže da ima neku bolest, zatvora se od jedne do tri godine. A ako u takvom sahtećarluku usudi se da uzme novce ili dar, nad takovim izvršuje se kazna kao nad popmićenikom, a onaj koji daje novce, kazni se kao i podmititelj.

§ 162.

Koji bez znanja upotrebljava kakve podpravljene i podražavane stvari oprošćava se od kazne.

ODJELJENJE ŠESNAETSO.

Kazne za one, koji požar proizvode.

§ 163.

Koji hotimice turi oganj i zapali kakve zgrade u unutrašnjosti grada, palanke i sela, bile one za obitavanje ili ne ili u spoljašnosti ladju ili zgrade udešene za ljude i uredjene za upotrebljavanje, bile njegova svojina ili ne, kazni se smrću.

§ 164.

Koji podmetne hotimice oganj i zapali izvan, grada, pa-

lanke ili sela zgrade bile za obitavanje, ili ne, i koji zapali ladju šumu gaj, ili proizvod, koji je jošt na zemlji, ako to nije njegova svojina, podpada pod vječni okov, a ako je pak stvar njegova, pa ju hotimice zapali, i požar se rasprostre i pričini štetu drugome, taj podpada pod kaznu privromenog okova.

§ 165.

Koji hotimice zapali osječena drva, gradju i požnjevenu ljetinu, ako nije njegova svojina, stavi se u privremeni okov, a ako je njegova svojina da od tog njegovog svojevoljnog zapaljena' bude kvara i drugom, to takav se zatvora privremeno u tvrdinju.

§ 166.

Kad se pojavi požar kakvim bilo načinom, ako bude uzrok da pogine jedan ili više ljudi na mjestu gdje gori, to, koji su zapalili, kazne se smrću.

§ 167.

Koji nasiljava i primorava nekoga da zapali kakve bilo zgrade, stvari, i imanje, kazni se okovom.

Glava druga.

O zločinstvu i prestupu, pri kojima se osobama nalaze i o kaznama zato odredjenim.

ODJELJENJE PRVO.

O ubijstvu i ranjavanju; udaranju i zaplašavanju.

§ 168.

Ubijstvo jest: da se kogod pogubi, bilo oružjem bilo otrovom ili drugim kojim načinom.

§ 169.

Naročno ubijstvo, jest, ako je neki prije nego što je izvršio djelo ubijstva, bio naumio i zaključio da ga učini.

§ 170.

Ako se dokaže po zakonu, da je neki ubio jednog naročito, osudjuje se po zakonu na smrt.

§ 171.

Zakonito riješenje ne uništava lična prava ubijenog ako ima nasljednike, nego njihovo potiskanje i tužba za lično pravo izlaže se na vjerozakonski sud.

§ 172.

Ubijca oprošetni od kazne krv za krv (kisas) ili od pogubljenja, stavlja se u vječni okov, ili u privremeni ne manje od petnaest godina.

§ 173.

Oni, koji čine od vazda zločinstva ako muče drugog nasilnim mukama, s namjerenjem da ga navedu da učini neko veliko zločinstvo, pa ako se dokaže, da su i odprije činili takovo nešto, da su sabikali, i t, d. osudjuju se na kaznu oboijca.

§ 174.

Ako neki nehotice ubije nekoga, stavlja se u okov za petnaest godina; inače to ubijstvo ako se sluči u vrijeme kad čini drugo neko zločinstvo, ili pred što ga svrši, ili pošto ga svrši ili da bi učinio prestup; takove ubijce kazni se po zakonu smrću.

§ 175.

Koji je pomoćnik ubijci, stavlja se u privremeni okov.

§ 176.

Koji sakrije tjelo ubijenoga, ili ga pogrebe a ne javi vlasti, i ne pregleda se, zatvora se od jednog mjeseca do jedne godine, i uzima mu se novčana kazna od jedne do pet zlatnih medžidija. No ako je i taj bio pomiješan u taj posao ubijstva i kazna mu se za to odredjena izvršuje,

§ 177.

Ako neki rani ili udari nekoga, te mu odsiječe ili osakati neki član, pošto se od njega naplate hirurgski troškovi i plata koja se riješi za sakatluk (dijet), stavlja se u okov za tri godine a ako se dokaše da je od prije namislio i učinio to zločinstvo, kazna mu se okova produžava do deset godina.

§ 178.

Ako neki udari ili rani nekog po načinu što prouzrokuje da se razboli ili da ostane od poslova više od 20 dana. zatvora se od dva mjeseca do dvije godine, i naplaćuju se ljekarski troškovi, i prema količini koju je mogao ranjeni ili udareni u zdravlju zaraditi i steći, uzima se od njega i daje se ranjenom ili udarenom.

A ako se dokaže da je od prije namislio i učinio to zločinstvo, zatvor mu se produžava od tri mjeseca do tri godine.

§ 179.

Udar i ranjenje, ako su lakši od onijeh koji su pokazani u gornjim paragrafima, to, koji je udario ili ranio, zatvora se od jedne sedmice do jedne godine, ili u promjenu toga uzima mu se od jedne do pet zlatnih medžidija, i daje ranjenom ili udarenom ili obadva ova načina izvršuju se ujedno,

A ako se dokaže, da je od prije namislio da učini to zločinstvo, tome, kad se uzmu rečeni novci i dadu se ranjenom ili udarenom, zatvor se produžava od jednog mjeseca do tri godine.

Dodatak § 179. Koji potegne na nekog oružje, ne s namjerom da ga ubije, nego samo da ga uplaši zatvora se od jedne sedmice do šest mjeseci.

§ 180.

Ako se dokaže da je udar i ranjenje bilo s namjerom ubijstva, pa zbog smetnje kojoj nije mogao izbjeći onaj koji je ranio ili udario, da učini ubijstvo, ta rana i udar bio težak ili lak. kako se pokazuje u gornja tri paragrafa, prema stepenu ranjenja i udara, pošto se uzme naknada koja se riješi ili opredjeljena suma novaca i ljekarski troškovi, onaj koji je ranio ili udario u svakom slučaju stavlja se u privremeni okov.

Dodatak § 180. Kad se dokaže da je neko digao na nekog oružje naročito s namjerom da ga ubije, a nije mogao da izvrši ubijstvo iz uzroka neke neizbježime prepreke, takav se takodje kazni privremenim okovom.

§ 181.

Ubijstvo, ranjenje i udar ako se izvrši zajedno s nekim ustankom, plijenom, i grabežom, to onaj, koji se usudi na to. osim kazne koju će primiti ustanici i vinovnici toga ustanka kazne se kao isti djelatelji, no u slučaju kazne krv za krv (kisasu) izvršuje se vjerozakonsko riješenje koje bude.

§ 182.

Ako ko po pogrješci ubije koga, ili nehotice bude uzrok da se neko ubije, takovi, kad se osudi i isplati ubijenog nasljednicima prava po vjerozakonu, ako je to ubijstvo proizišlo od nemarljivosti i nepoštovanja zakona, kazni se zatvorom od šest mjeseci do dvije godine.

§ 183.

Ako koji po pogrješci udari ili rani nekog, ili nehoteći bude uzrok ranjenju i udaru, naplatiće se od njega ljekarski tro-

škovi; a ako bude uzrok da mu se odsiječe i osakati jedan član to, kad se naplati od njega zakonita naknada, ako je taj udar i ranjenje proizišlo od nemarljivosti i nepoštovanja naredbi, zatvera se od jedne sedmice do dva mjeseca.

§ 184.

Ako koji po zapovjesti zapovjednika koji ima primoravajuću silu, ubije nekog, tada kazna ubijstva izvršuje se nad zapovjednikom. Zapovjednik sa primoravajućom silom jest onaj, koji može podčinjenoga kad se protivi nekoj njegovoj zapovjedi, ubiti; osim toga u drugom slučaju podčinjenik neizvinjava se, nego podpada pod kaznu ubijstva, a takovi zapovjednik, koji nema primoravajuće sile u podobnom slučaju, osudjuje se na kaznu privremenog okova.

§ 185.

Ako koji udari ili rani nekog po zapovijedi zapovjednika sa primoravajućom silom, to prema stepenu rane i udara, gore pokazane kazne za ranjenje i udar, izvršuju se nad zapovjednikom; a ako je zapovjednik bez primoravajuće sile, to te kazne izvršuju se nad činiteljem, a takovi zapovjednici bez primoravajuće sile, zatvoraju se od jedne sedmice do jedne godine. Inače ako neki zapovjedi da se odsiječe ili osakati nekomu jedan član, to u svakom slučaju zaslužuje kaznu privremenog okova.

§ 186.

Ubijstvo i udar slučajno ako bude za odbranu i za čuvanje života i časti, oprašta se.

§ 187.

Ako ko po noći mećući ljestve te izlazeći nekom u kuću ili u sobu ili u dućan, ili razvaljujući nasilno mjesta, koja su pod katancom, ili probijajući obitavanu kuću ili prinadležeći joj zid ili joj vrata razvaljujući, te u tom slučaju dogodi se ubijstvo, ranjenje

i udar, na tu ciel da bi se odbio zločinac, takodje je oprošteno.

Akoli bude to danom, to taj udar, ranjenje i ubijstvo, nikako nije oprošteno, nego činitelj biće izvinjen i s njim se postupa po propisu § 190.

§ 188.

Vidivši neki svoju ženu, ili drugu neku od svog harema sa nekim da radi bludno djelo, ako bi ubio i obadvoje, takodje je izvinjen.

§ 189.

Ako bi se ko usudio učiniti ubijstvo, ranjenje i udar slučajno za odbranu, takodje je izvinjen, ali policajni činovnici izuzimaju se od ovog pravila u slučaju, kada izvršuju činovničku dužnost, pa protiv načina koji je opredjeljen od naredbe, ako proizidje ubijstvo, ranjenje i udar, to oni ne podpodaju pod odgovornost, a oni koji su im se protivili nikakvim načinom nemogu biti izvinjeni.

§ 190.

Pošto se dokaže, da je onaj, koji je, ubio ranio ili udario, izvinjen, zatvora se od tri mjeseca do tri godine, i takovi prema potrebi uzimaju se pod policajni nadzor, od pet do deset godina.

§ 191.

Koji pošalje pismo zapečaćeno ili nezapečaćeno, podpisano ili nepodpisano, ili pošalje čovjeka da poište od nekog, da mu pošalje ili da mu predade na nekom opredjeljenom mjestu novce ili drugo što, ili da ispuni drugo neko poiskanje i predlaganje, i zaplašuje ga da će mu ako nepošlje to što poiskuje, i ako neispuni to što mu predlaže, nanijeti neki kvar, ako je kvar s koim ga zaplašuje od onijeh, koji po zakonu iziskuje nad činiteljem

kaznu smrti, ili okov do života, a djelo izvršeno nebude, kazni se privremenim okovom.

Ako li kvar, za koji je objavio da će učiniti, nije od onijeh, zločinstva, koja po zakonu iziskuju gore zabilježenu kaznu, nego od lakše vrste, i takodje djelo nebude izvršeno, to rečeni zatvora se od jedne do tri godine, i uzima se od njega novčana kazna, od tri do dvadeset zlatnih medžidija.

ODJELJENJE DRUGO.

Kazne za one, koji nasilno pobacuju djecu, koji prodaju pomiješana pića, i koji prodaju otrove bez jamstva.

§ 192.

Ako koji udarom ili drugim nekim nasiljem stane uzrokovati da se pobaci dijete neke trudne žene, takovi, pošto plati zakonijeti dijet, ako je to učinio hotimice, osudjuju se na privremeni okov.

§ 193.

Koji dade lijek trudnoj ženi da ga popije da pobaci dijete, koja jest ili nije svojevoljno hotjela, ili joj pak pokaže sredstva i uzroke, kojim će pobaciti dijete, onaj koji je prouzrokovao to, kazni se zatvorom od šest mjeseci do dvije godine; akoli je onaj koji je prouzrokovao takovo nešto, doktor hirurg, apotekar, stavlja se privremeno u okov.

§ 194.

Koji hotimice dade nekomu neke stvari ne s namjerom da ga umrtvi, nego da mu navede bolest ili da bude uzrok da ga ostavi neko vrijeme od poslova i od tečevine mu, stavlja se u zatvor od jednog mjeseca do jedne godine i osudjuju se da plati stradavšemu naknadu od tri do dvadeset i pet zlatnih medžidija.

§ 195.

Apotekar, koji otvori apoteku bez da ima u ruci svidjeteljstvo, kad mu se zatvori apoteka, uzima se od njega novčana kazna od deset do pedeset zlatnih medžidija.

§ 196.

Koji prodaje nevaljale lijekove vrijedjajuće obšte zdravlje, ili pomiješana pića, ili otrov bez jamstva, kazni se zatvorom od jedne sedmice do dvije godine, i uzima se od njega novčana kazna od jedne do dvadeset i pet zlatnih medžidija, osim toga vlada prisvojava i ono što je prodavao.

ODJELJENJE TREĆE.

Kazne za one, koji narušavaju čast (rz)

§ 197.

Koji obesčasti muško dijete mladje od jedanaest godina, kazni se privremenim zatvorom ne manje od šest mjeseci.

§ 198.

Koji silom obesčasti nekog, stavlja se u privremeni okov.

Dodatak § 198. Koji tijem nasilnim načinom usudi se da obesčasti nekog, a od prepreke nekog uzroka nije mogao da učini u djelo tu namjeru, kazni se zatvorom ne manje od tri mjeseca.

§ 199.

Oni, koji su silom obesčastili nekog, ako su vaspitatelji, ili nastojnici, koji imaju u svojoj vlasti silovane, ili su sluge za platu, osudjuju se na privremeni okov, ne manje od pet godina.

§ 200.

Ako ovakovo nasilno obesčašćenje bude nad djevojkom,

koja se jošt nije udala, to onaj koji se na takovo usudio, osim kazne okova, osudjuju se da plati djevstvo pokvarenoj djevojci.

Dodatak § 300. Koji izmami neku djevojku da je pokvari, sa obećanjem da će se njom oženiti, a posle odkaže da je uzme, takovi pošto plati to djevstvo, stavi se u zatvor od jedne sedmice do šest mjeseci. To rješenje čini se onda, kad se dokaže, da ju je izmamio sa takvijem načinom, ili kad kaže sami onaj koji ju je prevario, ili pak od strane djevojke dokaže se.

§ 201.

Onaj, koji je uobičajio protiv javne sigurnosti da obraća i da izmamljuje mladu djecu ili djevojke, da ih odvodi, podiže i pooštrava na bludstvo, ili im olakšava u sredstvima za takovo, kazni se zatvorom od jednog mjeseca do jedne godine.

Ako li su uzrok takvoj izmami i takovom razvraćanju mladeži: oci ili matere, ili njihovi nastojnici, (vasije) kazne se zatvorom od šest mjeseci do jedne i po godine

Dodatak § 201. Tuženje za čast žene pripada mužu joj a ako nema muža, roditeljima, a kad se sude, ako se dokaže da je žena sama tražila da blud učini, kazni se zatvorom ne manje od tri mjeseca, a ne više od dvije godine, samo s razlikom, ako bi se sklonio muž da opet uzme ženu, tada rečena kazna može se ostaviti. Drug osudjene žene u takovom bludnom djelu, kazni se takodje zatvorom od tri mjeseca do dvije godine, i osim toga uzima se od njega novčana kazna od pet do stotinu zlatnih medjedija. Dokazi koji mogu primiti za okrivljenje druga, treba da se crpe iz izvršivanja djela, ili iz toga da je bio u turskom haremu, ili pak iz napisanih pisama od njegove strane, okovanim djelima riješenje izvršuje se samo tada, kad tuži muž ili roditelji bludnice po tom policajne naredbe carske vlade, koje važe danas nad bludstvom, ispunjava će se samo za obični blud a u gornja bludna djela te uredbe nemaju se miješati.

Onaj muž, koji živi sa svojom ženom u jednoj kući, ako bi obesčastio drugu neku ženu, i pojavi se tužba od njegove žene,

i dokaže se da je to djelo učinio, kazni se novčano od pet do stotine zlatnih medžidija.

§ 202.

Koji se usudi bezsramno te javno čini bludstvo, kazni se zatvorom od tri mjeseca do jedne godine, i uzima se od njega novčana kazna od jedne do deset zlatnih medjedija.

Dodatak § 202. Koji ustmeno dohvaća neku mladu djecu ili djevojke, stavi se u zatvor od jednu sedmicu do jedan mjesec a koji dohvačaju rukama zatvoraju se od jednog do tri mjeseca.

Oni, koji sa ženskim izgledom i odijelom ulazi u mjesta gdje prebivaju žene, samo za takovi postupak kazni se zatvorom od tri mjeseca do jedne godine. Takovi pretvoreni ljudi, koji ulaze u podobna mjesta i čine neko zločinstvo, koje prema zakonu iziskuje strožiju kaznu od gornje ili ako je učinio neku krivicu, kazni se saobrazno prestupu.

ODJELJENJE ČETVRTO.

O protivozakonitom zatvaranju i zadržavanju, o kradji nepunoljetnih i otimanju djevojaka.

§ 203.

Ako bi ko bez zapovjedi državnih činovnika i osim slučaja u kom zakonite naredbe dozvoljavaju da se krivac zadrži, izvan opredjeljene za to naredbe, zatvorio i zadržao nekog ili bi ga sakrio slučajno u zalog, kazni se zatvorom od šest mjeseci do tri godine.

Po tom načinu i oni, koji pokazuju mjesta da se sakriju kao u zalog, zatvoraju se takodje od tri mjeseca do tri godine.

§ 204.

Ako neki u oblik ili u izgled državnog činovnika uridje ili podpravljeno ime kaže, ili lažnu zapovijed od vlasti pokaže i

tim usude se učiniti krivicu da zadrži koga, kao što se kaže u gornjem paragrafu, kazni se privremenim okovom.

Takodje onaj, koji se usudi da prijeti smrću sadržanome ili ga muči tjelesno, osudjuje se u svakom slučaju na privremeni okov.

§ 205.

Koji se usudi da metne i da zamijeni maloljetno dajete s drugijem, ili da podmetne ženi u mjesto njezinoga drugo dijete, koje nije ona rodila, zatvora se od šest mjeseci do tri godine,

Takodje koji ukrade i zagubi maloljetno dijete, kazni se zatvorom od šest mjeseci do tri godine, no ako zato vrijeme neizvadi dijete na javnost i nedovede ga ili dok se nedokaže da je umrlo, neoslobodjava se zatvora.

§ 206.

Koji nasiljem ili prijevarom odmami i odvuče nekud maloljetno dijete, kazni se zatvorom od tri mjeseca do jedne godine.

Ako li je tijem načinom odvučeno dijete žensko, to koji je odvukao. stavlja se u privremeni okov.

Ako li se je obezčastilo odvučeno djevojče. to koji se je nato usudio, osudju je se na najteži stepen kazne za to propisane.

Ako li se je slučajno vjenčalo odvučeno djevojče, tada se postupa vjerozakonskim putem.

Dodatak § 206. Koji silom podigne i navede odraslu djevojku da pobjegne, stavi se u zatvor od tri mjeseca do tri godine, a ako bi imala muža, tada oni koji je izgovorio stavlja se u privremeni okov.

Koji pomogne nekom u sili da podigne i učini da pobjegne neka odrasla, ili neodrasla stavlja se u zatvor od jednog do šest mjeseci.

ODJELJENJE PETO.

Kazne za one, koji lažno svjedoče i lažno se zaklinju.

§ 207.

Koji lažno svjedoči za ili protiv nekog okrivljenog za zločinstvo, taj, pošto se izogliči stavlja se u privremeni okov.

Ako li okrivljeni zločinstvom, po takovom lažnom svjedočanstvu pretrpi kaznu težu od kazne privremenog okova, to nad lažnim svjedocima osudjuje se ista kazna.

§ 208.

Onaj koji lažno svjedoči, za ili protiv nekog okrivljenog prestupom, ili pogrješkom zatvora se od jednog do pet mjeseci.

§ 209.

Koji se usudi da lažno svjedoči u običnim razpravama, zatvora se od šest mjeseci do jedne godine.

§ 210.

Ako je neki uzeo novce da učini lažno svjedočanstvo; taj pošto se uzme od njega jošt jedna količina koliko je uzetijeh novaca, koji je uzeo, kao i onaj, koji je dao novce, kazne se kao podmićenik i podmititelj.

§ 211.

Koji nasilno prepriječi nekima da svjedoče istinito i pravedno, ili nasili nekoga da lažno svjedoči, osudjuje se na zakonite kazne, odredjene lažnim svjedocima prema stepenu krivice.

§ 212.

Kad pripadne nekomu da se zakune u kakvim razpravama prava ako bi se krivo zakleo, kazni se obličenjem i zatvorom ne manje od šest mjeseci.

ODJELJENJE ŠESTO.

O kleveti, psovki, i izkazivanju tajnih poslova.

§ 213.

Koji u jednoj skupštini ustmeno ili razdavanjem i priljepljivanjem rukopisa ili štampanim listovima pripisuje nekomu jednu krivicu, koja, ako bi bila istinito učinjena iziskivala bi zakonitu kaznu, ili daje nekomu takova svojstva, koja će mu navesti negodovanje od ljudi i koji pobadjen mrzošću, kleveta na državne činovnike, pa se dokaže, da je to, što im je pripisivao i davao, kleveta, takovi klevetnik kazni se istom kaznom, koja bi se po zakonu odredila vrhu krivice za onaj posao, koji im je on pripisivao. Isključuju se inače od ovog pravila, obavješćenje nekih poslova pred vladom, prema zakonu i naredbi za prava kakve tužbe.

§ 214.

Koji nekome izreče riječi ili psovke, koje mu nedaju neko osobno svojstvo, nego mu nanosi sram, ili kojim drugim načinom diraju mu u čast, kazni se zatvorom od dvadeset i četiri sahata do jedan mjesec, ili u promjenu toga, uzima se od njega novčana kazna, od polovine do tri zlatne medžidije.

§ 215.

Ljekari, hirurzi, apotekari, babice i drugi takovi, osim slučaja, u kom su po zakonu dužni da objave, ako bi raznosili i odkrivali tajne, povjerene im prema njihovom zanatu, osudjuju se na zatvor od dvadeset i četiri sahata do jedne sedmice, i uzima im se novčana kazna od jednog dvadesetaka do jedne zlatne medžidije.

ODJELJENJE SEDMO.

O kradji.

§ 203.

Muž i žena, koji žive zajedno ili odijeljeno, ako uzmu

jedno od drugoga nešto, ili djeca ili druga neka rodbina ako uzmu imanje od matere, i otca i druge rodbine, ili otac, mati i druga rodbina, ako uzmu imanje od djece, ili druge rodbine, to što je uzeto, oduzima se i vraća se onome čije je.

Ako li je to uzeto imanje potrošeno i upropašćeno, onaj i koji je uzeo, nije u stanju da ga plati, i dokaže se, da je kradju činiti navikao, kazni se zatvorom. A koji izvan njih čini saučešća te pribiraju i kriju uzeta imanja tijem načinom, ili za svoju polzu upotrebljavaju sve ili nekoliko od toga, takovi se kazne kao isti kradljivci.

§ 217.

Kradja koja je bila izvršena sa niže upisanih pet slučajeva zajedno, kazni se okovom do života.

Od ovih pet slučajeva prvi je, ako je kradja bila po noći; drugi, ako je učinjena od dvojice ili od više duša zadružno; treće je, ako svi ili jedan izmedju njih nosi oružje sakriveno ili javno: četvrto je, ako unidje u kuću ili u jedan kraj kuće, ili u jednu sobu, ili u obšte u kakvo da bilo mjesto gdje ludi prebivaju kao i da se obori zid ili da se prelazi ljestvama preko zida, ili da se razvale vrata, ili nekim orudjem otvori brava ili da se uidje u vidu državnoga činovnika, ili pokaže lažnu zapovijed od nekog načelstva; i peto je, nasilje i prijetnja s upotrebljavanjem oružja.

§ 218.

Kradljivci, koji učine nasilje, zajedno sa prvim i drugim slučajem, od gore stavljenih pet slučajeva, stavljaju se u privremeni okov; ako bi proizišla rana od nasilja koje su činili u toj kradji, u takovom slučaju kradljivci stave se u okov do života.

§ 219.

Nekoliko osoba ako učine po noći zločinstvo na javnom putu, stavljaju se u okov do života.

§ 220.

Koji kradljivci probijaju zid ili prelaze ljestvama ili osobitim orudjem otvoraju vrata od jednog mjesta zatvorenog i zagradjenog u kom i da ne žive ljudi i da se neobitava, kazne se privremenim okovom.

§ 221.

Kad bude kradja s nasiljem bez da proizidje ranjenje i drugi neki slučaj, ili ako je bila kradja bez nasilja, nego prvo, ako je bila po noći, drugo, ako je učinjena zadružno sa dvojicom ili sa više osoba, bili svi ili samo jedan od njih oružani, to takovi kradljivci takodje se kazne privremenim okovom.

§ 222.

Kazni se zatvorom za tri godine onaj koji se usudi da učini kradju, pridruženo sa jednom od sljedećih okolnosti: 1) ako je kradja bila noći i zadružna od dvojice ili više osoba, ili da je bila samo jedna od ove dvije okolnosti u mjestu gdje prebivaju ljudi, ili u Hramovima Bogosluženija; 2) ako je kradja bila danom makar i da je je učinila samo jedna osoba i u mjestu, gdje prebivaju ljudi, i kradljivac da je nosio oružje javne ili sakriveno; 3) ako je kradljivac sluga za platu pa je ukrao nešto od gospodara, koga služi; ili drugom nekom, koji je došao u kuću gospodara mu, ili ukrade nešto od domaćina, kuće u koju je otišao sa gospodarom, ili ako je kradljivac poslenik ili šegrt u nekom esnafu, te je ukrao iz kuće, iz dućana, ili iz magaze svoga majstora, ili iz nekog mjesta gdje obično posluje; a 4) ako je kradljivac handžija, gostioničar, ili kočijaš, ili ladjar, ili drugi neki od podobnih esnafa, ili njihov čovjek, te ukrade sve lli nekoliko povjerenoga mu imanja.

§ 223.

Kočijaš, kiridjija i ladjar, koji prenosi stvari za jelo i piće, ako bi ukrao nekoliko od tog, pa na mjesto tog stavio nešto

škodeće zdravlju, to takovi kradljivci kazne se takodje zatvorom od tri godine. Ako li to što su pomiješali u jelo i piće nevrijedja zdravlje, takovi se kazne zatvorom od jedan mjesec do jednu godinu i uzima im se novčana kazna od polovine do pet zlatnih medžidija.

§ 224.

Koji ukradu konja, ili drugu neku životinju za jahanje, tovarenje i uprezanje; ili drugu neku manju ili veću marvu, ili zemljodjelska orudja i sječiva, ili drva za gorenje ili za gradju, osječena i prigotovljena za prodaju, ili kamenje odvaljeno i prigotovljeno iz kamenarije, ili ribe iz ribolovnice, ili pijavice iz jezera, takovi se kazne zatvorom od jednog mjeseca do jedne godine, i povraća se od njih ukradena svojina i predaje se onome, čija je, ako se nalazi, akoli se slučajno ne nalazi, to se od njih naplaćnje vrednost.

§ 225.

Koji ukrade požnjevene i sabrane plodove, ili druge zemne proizvode, ili žito iz hrpe, osudjuje se da plati pravo pritjažatelju tog, i posle stavi se u zatvor od dvadeset i četiri sahata do tri mjeseca. Akoli je kradja takvog proizvoda bila noću i od nekoliko ljudi. koji su doveli kola ili sredstvom životinje za prenos ukradenog imanja, takovi se kazne zatvorom od jedne godine.

§ 226.

Kad se ukradu plodovi, i drugi polezni zemni proizvodi jošt nesabrani i ne požnjeveni, pa je bila kradja sa sepetima, torbama i drugim tome podobnim ili sredstvom kola ili životinje, ili od nekoliko ljudi zajedno, to koji su učinili takovu kradju, kazne se zatvorom od dvadeset i četiri sahata do tri mjeseca.

§ 227.

Koji s namjerenjem da krade, promijeni biljege na mje-

stima, koje su postavljene da odvajaju jednu nepokretrost od druge, kazne se zatvorom od petnaest dana do tri mjesece,

§ 228.

Koji podražava ključ, ili drugo neko orudje gradi, kojim da otvori katanac, kazni se zatvorom od tri mjeseca do jednu godinu; ako li je onaj koji se usudio na takovo nešto od kovačkog esnafa, kazni se privremenim okovom.

§ 229.

Koji silom uzme iz ruke nekome senet zaduženi, ili izplaćeni, ili pak navede nekog da podpečati ili podpiše, takovi senet, stavi se u privremeni okov.

§ 230.

Osim kradje pokazane u ovom odjeljenju, onaj koji se usudi na kradju, kao što je grabljenje i lupežstvo (jan kesedjiluk), stavlja se u zatvor od tri mjeseca do jedne godine i osim toga, takovi ljudi uzimaju se pod jamstvo od strane policije.

Dodat § 230. Oni kradljivci, koji su namislili da učine neku kradju, po prepreci nekog uzroka, ako nijesu mogli da nešto uzmu, kazne se kaznom od kradje, prema stepenu djela, koje su bili namislili da izvrše.

Oni, koji poznavajući stanje i svojstva osudjenijeh u okov kradljivaca, pa im budu jataci i pomoćnici, stave se u privrdmeni okov. Takodje isto i oni, koji poznaju položenje kradljivaca, osudjenijeh u zatvor, pa im takodje budu jataci i pomoćnici, kazne se kaznom koja se osudila kradljivcima, kojijem su bili jatak. Koji inače od drugova, pomoćnika i jataka takovih kradljivaca, prije nego se u istragu uzmu, dodje i izvjesti vlast o istim kradljivcima ili pošto je početa istraga, dodje pa od samog sebe objavi kradljivce, i pokaže olakšicu sredstva da se uhvate, takovi se oprošćavaju samo od kazne za kradju, a uzimaju se pod policajni nadzor ne više od jedne godine.

ODJELJENJE OSMO.

Kazne za bankrote i za dolanderidžije.

§ 231.

Onaj, koji po trgovačkom zakoniku pokaže prijevarno bankrotstvo kao i onaj, koji se istim zakonikom dokažu, da su učastnici u tom prestupu kazne se privremenim okovom.

§ 232.

Prosti bankroti, to jest, oni, koji s nepažnjom osiromaše, te nemogu da plate, kazne se zatvorom od jednog mjeseca do dvije godine.

§ 233.

Koji s izmamom, s prijevarom i drugim nekim intrigama uzme nekako iz ruku nekom novce, ili nepokretnosti, ili zadužene senete i drugo nešto, takovi se kazni zatvorom od tri mjeseca do tri godine, i uzima se od njega novčana kazna od jedne do pedeset zlatnih medžidija. Akoli neki od državnih činovnika učini takovo nešto, osim tijeh kazni, vadi se i iz službe.

ODJELJENJE DEVETO.

O onima, koji zloupotrebljuju povjerenje.

§ 234.

Koji zloupotrebi, slabost i strast maloljetnog djeteta, koje može razabrati, te za njegovu štetu s izmamom uzme mu od ruke obvezani ili poravnjani senet, odnoseći se na zajam novaca i drugih stvari, ili za davanje trgovačkih i drugih pisama, to s kakvom prijevarom i da bude napisan uzeti senet, onaj, koji ga je u-

zeo, kazni se zatvorom od dva mjeseca do dvije godine, i osim toga osudjuje se da plati prouzrokovanu štetu, i novčanu kaznu, koja da nebude viša nego četvrtina od naknade, a u svakom slučaju, da nebude manja od jedne zlatne medžidije; akoli je onaj koji je uzeo takovi senet, nastojnik ili nadziratelj maloljetnoga djeteta, to takovom se zatvor produžuje od tri mjeseca do tri godine.

§ 235.

Kada neki zloupotrebi predanu mu i povjerenu hartiju bijelu, koja je podpečaćena ili podpisana te s prijevarom i kradjom napiše i izpuni istu s pismom, koje sadržava obvezanje ili poravnjanje, ili napiše nešto s kojim da okrivi onog, koji je podpečatio ili napisao onu bijelu hartiju ili pak u imanju da ga ošteti, koji takovi senet načini, kazni se zatvorom ne manje od šest mjeseci, i uzima se od njega novčana kazna od pet do petnaest zlatnih medžidija.

Ako li takova podpečaćena ili podpisana hartija nije bila njemu povjerena, nego je on sa nekom prijevarom uzeo u ruku i napisao takovo nešto podpravljeno, takovi se drži za sahtećara i kazni se kaznom odredjenom za sahtećarluk.

§ 236.

Koji sakrije ili zagubi tudje imanje, novce ili drugo što, na štetu onoga, čije je, ili senete i svaka druga obvezujuća i poravnujuća pisma, koja su bila predana i povjerena njemu kao namjesniku, ili nekim poslom, ili da se opet povrati, ili nekim opredjeljenim načinom da upotrebi za platu ili bez plate, takovi se stavi u zatvor od dva mjeseca do dvije godine, i osudjuju se da plati potrebnu naknadu, i uzima mu se novčana kazna koliko iznosi jedna četvrtina od predate naknade.

Akoli neki sluga s platom, šegrt, pisar ili poslenik na štetu gospodara ili majstora usudi se ovakovu krivicu učiniti, taj kad plati štetu, kazni se zatvorom ne manje od jedne godine.

§ 237.

Koji u vrijeme tečaja rješavanja parnice, pokaže ili preda na sudište neki senet ili pismo, i poslije da kakvim bilo načinom ukrade i sakrije, takovi se kazni novčano od jedne do pedeset zlatnih medžidija.

ODJELJENJE DESETO.

Kazne za one, koji zloupotrebljuju prodavanje na licitaciji, i za one, koji čine zloupotrebljenje u trgovačkim poslovima.

§ 238.

Onaj, koji slovom ili djelom nanese štetu povišavanju cijene stvarima na licitaciji prodajućim se, ili kad se neke nepokretnosti ili pokretnosti daju i uzimaju pod kiriju, kazni se zatvorom od petnaest dana do tri mjeseca i uzima mu se novčana kazna od jedne do stotine zlatnih medžidija.

§ 239.

Koji hotimice razdaju neke lažne izvještaje ili klevete medju narod, ili daju višu cijenu nego što ište prodavac ili koji se saglašavaju medjusobno da gospodari nekog imana ili hrane, neprodaju, ili se dogovore da se nemože prodati sa višom cijenom koja opredjeljena za to, ili koji pripreme svaka druga lukavstva i sredstva da povišuju ili ponižuju cijenu, imanju, i drugim stvarima ili državnim kaimama i akcijama od opredjeljene im cijene slobodnog prodavanja, takovi se kazne zatvorom od jednog mjeseca do jedne godine, i uzima im ce novčana kazna od pet do stotinu zlatnih medžidija.

Ako ti gore naznačeni postupci budu u cijenama mesa, i hljeba, uglja, i drugog što je od prve potrebe žiteljstvu, to gore naznačene kazne udvostručavaju se.

§ 240.

Koji vara kupce u ajaru zlata i srebra, ili im prodaje jedan lažni kamen u mjesto skupocjenog, ili koji upotrebi prijevaru u kakvoći svakog drugog imanja, ili čini prijevaru u količini imanja, koje prodaje ili upotrebljuje ne podpune mjere I aršine, stavija se u zatvor od tri mjeseca do jedne godine, i osudjuje se da plati naknadu gubitka prdvarenog kupca, i uzima se od njega novčana kazna ne veća od četvrine naknade, i u svakom slučaju ta novčana kazna nemože biti manja od tri medžidije, a upotrebljene ne podpune mjere i aršini prelome se i unište.

§ 241.

Koji protiv privilegiranih prava sam ili preko drugog štampa knjigu, koja je privilegija sačinatelja joj, ili koji sam ili preko preko erugog čini nešto, našto su dane privilegije jednom licu ili jednom društvu, ubraja se u vrstu sahtećara, zato štampane mu knjige kao i drngo nešto što jea načinio, uzima se i daje se onom, koji ima za to privilegiju, a sahtećar osudju je se da plati novčanu kaznu od pet do stotinu zlatnih medžidija. Ta ista kazna izvršuje se i nad onim, koji unosi u carsku državu knjige štampane istim načinom u drugom mjestu. Koji pak u znanju prodaje takove knjige, uzima mu se novčana kazna od jedne do dvadeset i pet zlatnih medžidija.

ODJELJENJE JEDANAESTO.

Kazne za komar i za lotriju (pijanko)

§ 242.

Koji se zanima u poslu i zanatu igranjem komara, priziva i prima u osobna mjesta da se igraju komara, kao i onaj koji u podobnim mjectima načinom sarafluka novce daje, stavlja se u zatvor od jednog do šest mjeseci i užima mu se novčana kazna od

jedne do pedeset zlatnih medžidija. A što se nadje novaca i drugog u takovim komadžijskim mjestima, sve se usvoji za miriju.

§ 243

Oni, koji otvaraju lotarije, kazne se takodje zatvorom od jednoga do šest mjeseci, i uzima im se ista novčana kazna, to jest od jedne do pedeset zlatnik medžidija, a novci i drugo šta bilo metnuto na lotariju usvoji se za državu.

ODJELJENJE DVANAESTO.

O kvarenju imanja, i oštećivanju.

§ 244.

Koji prebije ili razvali nekom zemljodjelska orudja i sječiva, ili koji razvali torove marve, ili kolibe pastirske, osudjuje se da plati prava oštećenom, prema količini štete pričinjene, i kazni se zatvorom od jedne sedmice do šest mjeseci.

§ 245.

Koji hotimice i bez nužde ubije nekom konja za jahanje ili uprezanje ili neku drugu životinju za jahanje i tovarenje, ili kakvu da bilo domaću marvu, kazni se po ovom načinu: ako je živinče ubijeno u štali, u toru, ili drugom mjestu, koje je pod upravom gospodara ubijenog živinčeta, ili ih drži pod kiriju, iliti zadružno sa nekim, to koji je ubio živinče, kazni se zatvorom od jednog do žest mjeseci. Ako li je živinče ubijeno na onom mjestu koje je onog koji ga je ubio, ili to mjesto drži pod kiriju, ili zadružno s nekim, takovi se kazni zatvvorom od jedne sedmice do jednog mjeseca, akoli je bila na drugom nekom mjestu, zatvora se od petnaest dana do jednog i po mjeseca, a koji pak otrovom umori kakvo živinče, takovi se u svakom slučaju kazni zatvorom od tri mjeseca do dvije godine. U svim ovim slučajevima krivac

se osudjuje da plati štetu onome čije je živinče, i uzima mu se novčana kazna od jedne bijele do dvije zlatne medžidije.

§ 246.

Koji kvari obkope, kojim su ograničeni predjeli zemlje i nepokretnosti, ili razvali ograde, koje su načinjene suhim i sirovim drvima, ili je pak ogradjene drugim nekim načinom, takovi se kazni zatvorom od jedne sedmice do tri mjeseca, i kad plati naknadu za učinjenu štetu, uzima mu se novčanana kazna, za jednu četvrtinu naknade.

§ 247.

Oni, koji imaju svoje ili oni, koji su uzeli pod kiriju tudje mlinove i druge radionice, koje rade vodom, havuze i izkustvena jezera, ako protiv naredbe u kojoj je opredjeljen način za tok vode, učini im tok drugim načinom, te bude uzrok da se obliju putovi ili nečije njive, takovi kad plate naknadu za pričinjenu štetu, uzima im se novčana kazna, koliko iznosi jedna četvrtina naknade.

§ 248.

Svaki koji učini pogrješku u čišćenju i u popravljanju furuna, ognjišta i drugih podobnih mjesta, koja se s ognjem upotrebljuju ili zapale oganj izvan blizu kuće, i drugih zgrada, šuma; vinograda, vrtova ili hrpe sijena i slame, ili do drugog nešta, što može izgorjeti, ili u mahalama zapaljuje i baca fišeke, ili takovo što načini, te prouzrokuje da se pojavi požar. takovi se kazni sa zatvorom od tri dana do jedne sedmice, i uzima mu se novčana kazna od jedne do dvadeset i pet zlatnih medžidija.

§ 249.

Ako neki kakvim da bilo načinom namisli da sruši i razvali neki han, kuću i druge zgrade, koje nijesu njegove ili pak razvali mostove, česme i vode. takovi se kazni zatvorom od tri

mjeseca do dvije godine, i kad plati naknadu za učinjenu štetu, uzima mu se novčana kazna za jednu četvrtinu naknade; a ako se sluči neko ubijstvo i ranjenje, taj se kazni osobitom kaznom za ubijstvo i za ranjenje.

§ 250.

Onaj, koji bez uzroka preprečuju nekom prebivanje u zgradi, koja je načinjena s dozvoljenjem vlade, kazni se zatvorom od jednog mjeseca do jedne godine, i naplaćuje se od njega naknada za pričinjenu štetu od te prepreke, osim tog uzima mu se novčana kazna koliko jednu četvrtinu naknade.

§ 251.

Koji namisli da zapali ili kakvim da bilo načinom upropasti državne protokole, senete spiske i druge zvanične knjige. ili tičuće se trgovine i sarafske police i senete, ili svake knjige od kojih zapaljenja može proizići šteta, takovi se kazni zatvorom od jedne do tri godine i uzima mu se još i novčana kazna od jedne do petnaest zlatnih medžidija.

§ 252.

Koji sabira neke ljude, da javnim nasiljem i prinudjenjem grabe, plijene i opustošavaju nekom imanje. stvari i usjeve, kazni se privremenim okovom, i kad vrati i plati učinjenu štetu, uzima se novčana kazna od svakog po jedna ili do pedeset zlatnih medžidija. Oni koji se nahode u takovom grabežu i plijenu, ako dokažu, da su pobudjeni i prinudjeni u tom zločinstvu, kazne se zatvorom od jedne do tri godine.

§ 253.

Koji osiječe i uništi ljetinu, još ne požnjevenu, prirodna ili posadjena drva, ili druge neke trave, i koji pokvari nakalemljena drveta, ili opustoši nekom vinograd ili vrt, kazni se zatvorom od jedne sedmice do petnaest dana, i naplaćuje mu se naknada za štetu, koju je pričinio.

Glava treća.

Kazne za one, koji postupaju protiv naredbe za pažnju i za čistoću, i za one koji postupaju policajnim naredbama potivno.

§ 254.

Oni od handžija i gostioničara, koji zanemaruju zapaliti noći fenjere, za koji imaju poruku od strane policije; ili koji bez nužde, metne i ostavi na ulici nešto, što će smetati slobodnom prolazku narodnom; ili koji po potrebi metne takovo nešto na ulice i mejdane, ili koji noći ostavi otvoren vodeni puti prokope, koji su izkopani po mjestima, kuda narod prolazi, bez da metne kandilo ili fenjer na prokopima ili zapriječenim mjestima, da nebi bilo nikakvog sakatluka onima, koji tuda prolaze; ili koji postupaju protiv naredbe za putove i protiv poruke izdate od strane vlade da se obori ili popravi neka zgrada ruzvaljena; ili koji bacaju po putovima smetlje ili druge stvari koje prouzrokuju smrad; ili koji od nepažnje baca na nekog smetlje ili proljeva nečistoću, ili baca po putovima nešto, što može da pričini štetu, onijem koji tuda prolaze; i oni koji ne postupaju saobrazno gradjanskom ustavu i naredbama koje su obnarodovane od gradjanske uprave (beledije.) kazni se novčano od jednog do pet bešluka.

§ 255.

Oni od esnafa, koji rade s ognjem pa nečiste i ne popravljaju često ognjišta i dimnjake na dućanima, furunama i na fabrikama, i oni koji pale fišeke u mahali i u mjestima, gdje se može pričiniti šteta, kao i oni, koji izmeću puške u gradu, palankama i selima, pošto im se uzme novčana kazna od jednog do pet bešluka stavo se u zatvor od dvadeset i četiri sahata do tri dana.

§ 256.

Koji od handžija, gostioničara i drugih ćerhanedžija, koji

daju kuće pod kiriju, zanemaruju i pogrešuju da zapišu one, koji dohode k njima, i da pokažu s vremenom načelstvu redovne teftere, koje treba da drže; ili koji trču konje po mjestima, gdje se sabira narod, ili koji odpušta bezumne postavljene pod njegovo čuvanje, ili pušta škodljivu i opasnu životinju što pričinjava štetu; ili koji neće da prima i uzima državne novce po opredjeljenoj im cijeni; ili koji bez prepreke nemari i odriče se da dade pomoć i poslugu koji mogu da učine, slučajno kad se poište, u nekoj velikoj bijedi, kao naprimjer, kad se topi ladja ili čamac, kad bude poplav, požar i druge nesreće, pljačka, razbojstvo, plijen i javno kakvo zločinstvo, i obšte pomaganje i plakanje, kazni se novčanom kaznom od šest do deset bijelih bešluka.

§ 257.

Voće i drugo podobno koje je škodljivo zdravlju i tjelu, kao i ono što ostaje po dućanima te trune i smrdi, kad se baci u more, rijeku, ili izvan varoši. Od onih, koji su takovo prodavali takodje uzme se novčana kazna od šest do deset bešluka.

§ 258.

Koji hotimice bacaju na nekog, ili mu u kuću, ili druge zgrade, ili mu u avliju i vrt kamenje, ili drugo nešto teško ili nečistoću, i koji bez da ima pravo ulazi i prolazi kroz neka mjesta, takovi takodje pošto plate novčanu kaznu od šest do deset bešluka stave se u zatvor od dvadeset i četiri sahata do pet dana.

§ 259.

Koji hotimice učini štetu nečijem pokretnom imanju ili odpušta bezumne, štetne proždrljive životinje ili preko mjere pušta trčati ili tovariti životinju, ili baca kamenje i druge teške stvari, ili iskopa neko mjesto, te tim bude uzrok da se smakne ili rani kom neko živinče, takovi pošto plati naknadu, kazni se novčano od deset do petnaest bešluka.

§ 260.

Koji bez uzroka čini smutnju i viku te narušava spokojstvo žiteljstva, i koji hotimice odljepljuje i dere oglase, prilijepljene po zapovjedi vlade, uzima mu se takodje novčana kazna od deset do petnaest bešluka, i stavi se u zatvor od tri dana do jedne sedmice.

§ 261.

Koji pusti živinče, u zagradjeno i posijano nečije mjesto ili mu u mjesta u kojima su ljetine i usjevi ili mu u vinograd ili vrt uzima se od njega takodje novčana kazna od deset do petnaest bešluka, i naplaćuje se od njega naknada za učinjenu štetu.

§ 262.

Koji u dućanu, u magazi, u čaršiji u pazaru i vašaru krije nepune dramove, lažne kantare, i nepune mjere i kile, kao i onaj koji ueupotrebljave mjere, koje su po naredbi opredjeljene i upotrebljene, nego u mjesto takovih upotrebljava druge, od takovih kad se uzmu i usvoje takove mjere uzima im se novčana kazna od deset do petnaest bešluka.

§ 263.

Oni koji prodaju nešto sa višom cijenom nego što je opredjeljena i obnarodovana cijena, uzima im se novčana kazna od deset do petnaest bešluka, i stave se u zatvor od dvadeset i četiri sahata do tri dana. Ako li je to prodano nešto sa višom cijenom nego što je opredjeljeno, što je od potrebe narodu, kao što je hljeb meso, drva i ugalj, to prodavac kazni se zatvorom od tri dana do jedne sedmice, i usima mu se novčana kazna od petnaest do dvadeset bešluka.

§ 264.

Koji pokvari mjesta, naznačena i ostavljena za obštu ko-

rist, kao što su: obšti putovi, mejdani, šetališta, ili koji krade mjesto od duljine i širine, takovi kad plati troškove za popravljenja razvaljenog mjesta, i kad vrati mjesto, koje je uzeo, stavi se u zatvor od tri dana do jednu sedmicu, i uzima mu se uovčana kazna od petnaest do dvadeset bešluka.

Dodatak § 19. u ovom Carskom kaznenom zakoniku.

Izključavaju se i oprošćavaju od pravila obličenja: Turska ulema, Šehovi, propovjednici i imami, i druge narodnosti izključuju se duhovna lica.

Dodatak § 166. koji je u odjeljenju za podpaljivanje.

Koji prodaje barut u nekom mjestu gdje zabranjuje zakon barut mu se oduzima, a onaj koji ga je krio, stavi se u okov za tri godine. Kad se pojavi požar, pa ako se nadje barut u nekom zakonom zabranjenom mjestu, i od zapaljenja baruta bude proizišla šteta, prema količini štete stavlja se onaj, koji je barut na takovom mjestu držao u okov od tri do pet godina, a ako bi se slučila neka pogibelj, takovi se stavlja u okov od deset do petnaest godina

SADRŽAJ.

Uvod

ODJELJENJE I.

ODJELJENJE OSMO.

ODJELJENJE DEVETO.

ODJELJENJE DESETO.

ODJELJENJE JEDANAESTO.

ODJELJENJE DVANAESTO.

ODJELJENJE TRINAESTO.

ODJELJENJE ČETRNAESTO.

ODJELJENJE PETNAESTO.

ODJELJENJE ŠESNAESTO.

GLAVA DRUGA.

ODJELJENJE PRVO.

ODJELJENJE DRUGO.

ODJELJENJE TREĆE.

ODJELJENJE ČETVRTO.

Po nalogu njegove preuzvišenosti valije vilajetskoga č. SAFET — PAŠE preveli s orginala: Husein efendija Karabegović, i Nikola efendija Kraljević pisari, dragomanske vilajetske kancelarije a pregledao i s orginalom sravnio Šaćir efendija urednik vilajetskijeh novina.

U SARAJEVU

U Vilajetskoj štampariji.

1 8 7 0

